

Ministerul Finanțelor

Raportul anual consolidat

privind Controlul Financiar Public Intern
pentru anul 2020

Chișinău
2021

Cuprins

Abrevieri.....	5
1. Sumar executiv	7
2. Controlul Intern Managerial în entitățile publice	11
2.1. Situația privind sistemele CIM.....	11
2.2. Analiza Declarațiilor de răspundere managerială	20
2.3. Ce ne vorbesc auditorii interni și externi despre sistemele CIM?	22
3. Auditul intern în sectorul public – curajos în remodelarea activității	26
3.1. Organizarea și funcționarea auditului intern	28
3.2. Realizarea activității de audit intern.....	33
3.3. Asigurarea și îmbunătățirea calității activității de audit intern.....	37
4. Coordonarea și armonizarea centralizată a CFPI	40
4.1. Rolul și aportul Ministerului Finanțelor	40
4.2. Rolul și aportul Consiliului CFPI.....	42
4.3. Rolul și aportul Asociației Auditorilor Interni	43
4.4. Decizia Prim-ministrului	43
4.5. Programul de dezvoltare CFPI pentru anii 2018-2020.....	44
5. Concluzii și recomandări.....	46
6. Anexe	50

Iuri Pașinschi

Stimați colegi,

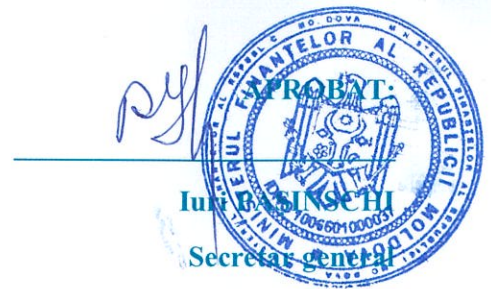
Lecțiile învățate din 2020, trebuie să vă ajute în 2021

Anul 2020 a fost unul incert, plin de surprize neplăcute, iar funcția de audit intern pe alocuri a fost blocată, din cauza limitării impuse de munca la distanță, din cauza îmbolnăvirilor și din cauza schimbării priorităților și a riscurilor.

Cît privește sistemul de control intern managerial, acesta a fost afectat în mare parte de riscurile impuse de pandemie. Mai mult ca atît, unele procese operaționale sau de suport au fost complet blocate. Haideti să privim aceste provocări ca pe niște oportunități, oportunități pentru a vă axa pe priorități și pe riscurile majore, oportunități de participare și implicare, oportunități de eficientizare, pentru a adresa provocările create de pandemie.

Trebuie să reacționăm prompt, completînd riscurile cu oportunități care se deschid din domenii precum IT, anti-fraudă, planificare, continuitatea activității și altele.

Faceți-vă auziți cu toții, pentru că în aceste timpuri dificile, anume contribuția Dvs. va avea un impact considerabil pentru a aborda situațiile de răspuns la criză.

al Ministerului Finanțelor

L.Ș. „15” mai 2021

RAPORTUL ANUAL CONSOLIDAT
privind
Controlul financiar public intern
pentru anul 2020

Abrevieri

APC	Administrație Publică Centrală
APL II	Administrație Publică Locală de nivelul al doilea
ARI	Agenția Relații Interetnice
AGEPI	Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală
ANSA	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor
APP	Agenția Proprietății Publice
AGE	Agenția de Guvernare Electronică
ASP	Agenția Servicii Publice
ANCD	Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare
AEE	Agenția pentru Eficiență Energetică
AAIJ	Agenția de administrare a instanțelor judecătorești
AIPA	Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANP	Administrația Națională a Penitenciarelor
ANTA	Agenția Națională Transport Auto
ARM	Agenția Rezerve Materiale
AMTAP	Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
CIM	Control Intern Managerial
CFPI	Control Financiar Public Intern
CNAM	Compania Națională de Asigurări în Medicină
CNAS	Casa Națională de Asigurări Sociale
CR	Consiliu Raional
DPCFPI	Direcția politici în domeniul controlului financiar public intern
EP	Entitate publică
IGP	Inspectoratul General al Poliției
IGPF	Poliția de frontieră a Republicii Moldova
IPM	Inspectoratul pentru Protecția Mediului
IMSP	Instituție Medico-Sanitară Publică
MA	Ministerul Apărării
MAEIE	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului

MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MECC	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
MEI	Ministerul Economiei și Infrastructurii
MF	Ministerul Finanțelor
MJ	Ministerul Justiției
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
PM	Primăria Municipiului
SAI	Subdiviziune de Audit Intern
SNAI	Standarde Naționale de Audit Intern
SNCI	Standarde Naționale de Control Intern
STISC	Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică
STI	Serviciul tehnologii informaționale
SV	Serviciul Vamal
SFS	Serviciul Fiscal de Stat
USM	Universitatea de Stat din Moldova
USMF	Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie
TI	Tehnologii Informaționale

1. Sumar executiv

Raportul anual consolidat privind CFPI pentru anul 2020 (în continuare, raport) este elaborat în conformitate cu prevederile Legii nr.229 / 2010 privind controlul financiar public intern, în baza rapoartelor privind CIM, prezentate de 58 EP și rapoartele de activitate a auditului intern prezentate de 52 SAI.

Ca urmare a analizei și consolidării informațiilor recepționate, MF prezintă următoarele concluzii pe domeniile CIM, audit intern și armonizare centralizată:

Controlul intern managerial

Două entități (CR Basarabeasca și CR Rezina) nu au raportat către MF, privind CIM, din diverse motive.

Patru APC au declarat un grad de conformitate deplin al sistemelor CIM, precum și 53 EP subordonate organelor APC și 168 EP subordonate organelor APL II.

4 APC și 5 APL II -au raportat conformitate deplină a sistemului CIM

Având în vedere că majoritatea personalului au activat la distanță, este foarte importantă măsura în care s-a asigurat un mediu de control favorabil.

53 Entități publice subordonate APC au raportat conformitate deplină, iar 5 -neconforme

Per ansamblu, atât APC, cât și APL II se conformează SNCI aferente componentei Mediul de control.

Componenta „Managementul performanțelor și al riscurilor” relevă cel mai scăzut nivel de implementare, mai cu seamă în cadrul organelor APL II.

Critic este domeniul de reglementare a aspectelor ce țin de prevenirea fraudei și corupției. Doar unele EP au raportat că pe parcursul anului 2020 a fost inițiată elaborarea mai multor acte de ordin intern pentru aceasta.

Cît privește activitatea de identificare și descriere a proceselor de bază, se atestă un nivel scăzut de implementare la nivelul APC și APL II.

Analizînd informațiile raportate privind componenta „Informația și comunicarea”, se atestă un nivel înalt de conformitate privind domeniul de informație și un nivel mai scăzut privind segmentul de comunicare.

Atît la nivel central, cît și la nivel local, există lacune privind ținerea unui sistem informațional pentru circulația documentelor / corespondenței.

O altă problemă o prezintă nivelul de implementare a recomandărilor, atît a auditorilor interni, cît și a auditorilor externi.

Gradul de implementare a recomandărilor la nivel de APC și APL II constituie în jur de 50%.

50 % - este nivelul de implementare a recomandărilor de audit intern și extern

Suplimentar, dacă în cadrul APC se efectuează auditarea sistemelor importante, cu riscuri sporite (90%), precum: achizițiile publice, procesele financiar-contabile, administrarea activelor, TI, domenii prevăzute de Legea nr.229/2010 privind CFPI, atunci în cadrul APL II, acest fapt este acoperit în jur de 50%, din cauza lipsei auditorilor interni.

Pe segmentele patrimoniu, achiziții publice, salarizare, contabilitate se atestă un nivel înalt de conformitate. Însă un grad redus de conformitate se observă în domeniul TI. Iar odată cu munca la distanță, digitalizarea unor procese devine o normă, iar riscurile TI cresc considerabil. Anume la acest compartiment se disting următoarele lacune semnificative: activitățile de control din cadrul programelor / aplicațiilor nu se evaluează, nu se efectuează periodic copii de rezervă ale fișierelor de date în locații, diferite de cele originale.

Auditul intern

Abia în a doua parte a anului 2020, auditul intern s-a adaptat treptat nevoii de a fi mai flexibil în munca pe care o desfășoară, având în vedere criza pandemică din țară. Totuși, acesta a identificat unele soluții dovedite a fi eficiente pentru a răspunde pandemiei Covid-19.

66 % SAI sunt funcționale

La data de 31 decembrie 2020, funcția de audit intern era instituită în cadrul a 119 EP, dintre care doar 79 SAI sunt funcționale sau 66%.

Dintre SAI funcționale, doar 52 SAI au raportat. Celelalte SAI nu au raportat, deoarece, fie că recent au angajat auditori, fie că nu sunt obligate să raporteze (de exemplu, SAI subordonate Parlamentului); în alte cazuri, SAI dispuneau de auditori recent angajați.

64 % - este nivelul de suplinire cu personal în cadrul SAI APC, și 48% - în cadrul APL II

Anul 2020 a creat noi posibilități de organizare a auditului intern în sectorul public, menite să faciliteze munca auditorilor. Dacă până în 2020, funcția de audit intern era instituită sub formă de SAI în structura EP, atunci începând cu 2020, auditul intern poate fi organizat prin asociere și pe bază de contract. Deja în anul 2020, 3 EP au aplicat acest instrument.

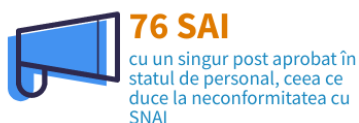
3 EP
au contractat
servicii de audit
intern

Nivelul de suplinire cu personal în cadrul APC constituie 64%. MF punctează repetat despre importanța consolidării funcției de audit intern la nivel central și local, însă din informațiile raportate se observă faptul că în cadrul instituțiilor subordonate EP se creează SAI cu un număr mai mare de auditori, pe alocuri, decât la nivelul ierarhic superior. De asemenea, din 31 SAI din cadrul APL II, 29 SAI au prevăzut în statele de personal doar o singură persoană, iar nivelul de suplinire cu personal constituie 48,7%. Totodată, 4 APL II nu dispun de SAI.

Problema SAI instituite dintr-o singură persoană poartă un caracter repetitiv.

La moment sunt instituite 76 SAI cu un singur post aprobat în statul de personal, ceea ce duce la neconformitate cu SNAI, iar calitatea

activității de audit este afectată enorm, prin faptul că lipsește procesul de supervizare și universul de audit este imposibil de acoperit în termen de 3-5 ani.

De asemenea, auditorii interni au raportat că, pentru auditarea întregului univers de audit este nevoie de 44.904 om/zile, însă de facto, se utilizează 14.706 om/zile pentru efectuarea misiunilor de audit, ceea ce constituie doar 42% din necesarul de resurse.

Concomitent, conform informațiilor din Registrul auditorilor interni certificați din sectorul public, la situația din 31 decembrie 2020, de către MF sunt eliberate 42 certificate de calificare profesională în domeniul auditului intern din sectorul public și 31 certificate de evaluare a cunoștințelor la nivelul intermediar.

19% din totalul SAI (10 SAI) au specificat faptul că nu auditează sistematic întregul obiect al auditului intern.

Suplimentar, 12% din SAI (6 SAI) nu determină resursele necesare și disponibile pentru activitatea acestora. Totodată, 1 SAI (2%) elaborează planuri de activitate fără a ține cont de expunerea EP la riscuri, inclusiv la riscurile de fraudă și corupție.

Ponderele resurselor de timp alocate pentru realizarea misiunilor de audit intern în totalul resurselor de timp disponibile constituie 71%.

Numărul total al misiunilor de audit realizate este sub planul stabilit cu 6,5%.

Gradul de implementare a recomandărilor de audit intern constituie circa 54% pe întreg sectorul public, în timp ce 17% din recomandările de audit urmărite, nu au fost abordate deloc.

134 misiuni de audit intern efectuate, din 216 misiuni planificate.
Suplimentar - 68 misiuni ad-hoc au fost desfășurate

Au fost desfășurate 134 de misiuni din cele planificate (216), suplimentar fiind efectuate 68 misiuni de audit intern ad-hoc. Astfel, a fost realizat un număr total de 202 misiuni de audit intern.

Direcția politici în domeniul Controlului Financiar Public Intern

Ministerul Finanțelor

Anul 2020 a fost un an special și pentru DPCFPI, creînd impedimente pentru realizarea unor sarcini importante. Însă, prin intermediul diferitor alternative, s-a reușit realizarea acțiunilor prioritare planificate pentru anul 2020. Astfel, pe parcursul anului 2020, au fost realizate următoarele acțiuni importante:

1. Cadrul normativ:

- au fost elaborate și aprobate noi Norme de audit intern;
- a fost elaborat și aprobat un Regulament pentru audit intern prin asociere;
- a fost elaborat și aprobat un Regulament pentru audit intern pe bază de contract;
- a fost actualizat și publicat Manualul de controlul intern managerial.

2. Au fost organizate **seminare de instruire** și oferit **suport la locul de muncă**, atât pentru auditorii interni, cât și pentru manageri, privind activitatea pe timp de pandemie, tehnici și instrumente de TI, managementul continuității activității și situațiilor de urgență.
3. A fost desfășurată o misiune de **evaluare externă a calității activității de audit intern** în cadrul SFS.
4. A fost organizată **Conferința internațională jubiliară** pentru auditorii interni și manageri, cu tematica „CFPI după un deceniu – privire în viitor”. Evenimentul a fost organizat în regim de teleconferință, cu suportul MF al Regatului Țărilor de Jos, Asociației Auditorilor Interni, Comunității auditorilor interni PEMPAL și CTIF.

2. Controlul Intern Managerial în entitățile publice

Situația privind sistemele CIM ale EP este creată de MF, în baza rapoartelor anuale (consolidate) ale APC și APL II, care reflectă rezultatele autoevaluării sistemului CIM pe întregul domeniu de competență al autorității și, după caz, a opiniei auditului intern, efectuate în baza Ordinului ministrului finanțelor nr.4/2019.

Figura nr.1. Raportarea CIM în sectorul public

Capitolul respectiv prezintă situația sistemului CIM din mai multe puncte de vedere, atât pe componentele CIM, cât și domeniile ce țin de planificarea și executarea bugetului, contabilitate, achiziții publice, salarizare și tehnologii informaționale (în continuare, TI). De asemenea, acesta include analiza privind Declarațiile de răspundere managerială și opinia auditului intern și extern.

Nivelul de raportare pentru anul 2020 este destul de înalt, și constituie 97%. Printre entitățile publice care nu au raportat se numără: Consiliile Raionale (în continuare, CR) Basarabeasca și Rezina.

2.1. Situația privind sistemele CIM

La capitolul respectiv, a fost efectuată o analiză cu privire la conformitatea organelor APC și APL II cu Standardele Naționale de Control Intern (în continuare SNCI), precum și pe domeniile specifice și importante, cum sunt compartimentele patrimoniu, contabilitate, salarizare, achiziții publice și TI.

Informația completă privind conformitatea organelor APC și APL II cu SNCI este prezentată în Anexa A. Cât privește imaginea fiecărei entități publice raportoare, o găsiți în Anexele B și C.

2.1.1. Mediul de control și riscurile muncii la distanță

Anul 2020 a fost un an fără precedent, unul incert, deoarece nu se cunoaște încă modul în care Covid-19 va avea impact asupra entităților publice (în continuare, EP), și asupra mediului de control. Majoritatea EP încă se confruntă cu „șocuri” financiare și perturbări a activităților zilnice, cu afectarea măsurilor de prevenire a riscurilor, elementele de control și a liniilor de apărare.

Mediul de control în 2020 este unul diferit, prin faptul că aproape toate entitățile au schimbat modul în care activează. Aceste modificări pot duce la riscuri suplimentare, cum ar fi riscuri de erori financiare sau fraude, cu impact asupra proceselor de supraveghere și a procedurilor de control intern.

Având în vedere că majoritatea personalului a activat la distanță, este foarte importantă măsura în care s-a asigurat un mediu de control favorabil. În perioada de raportare managementul a oferit suportul necesar în vederea realizării muncii la distanță, a menținut și a asigurat angajamentul personalului (având în vedere munca la distanță) prin chestionare periodice, raportări săptămânale, cu menținerea disciplinei angajaților.

Totodată, în figurile ulterioare se relevă conformitatea cu unele criterii ale mediului de control.

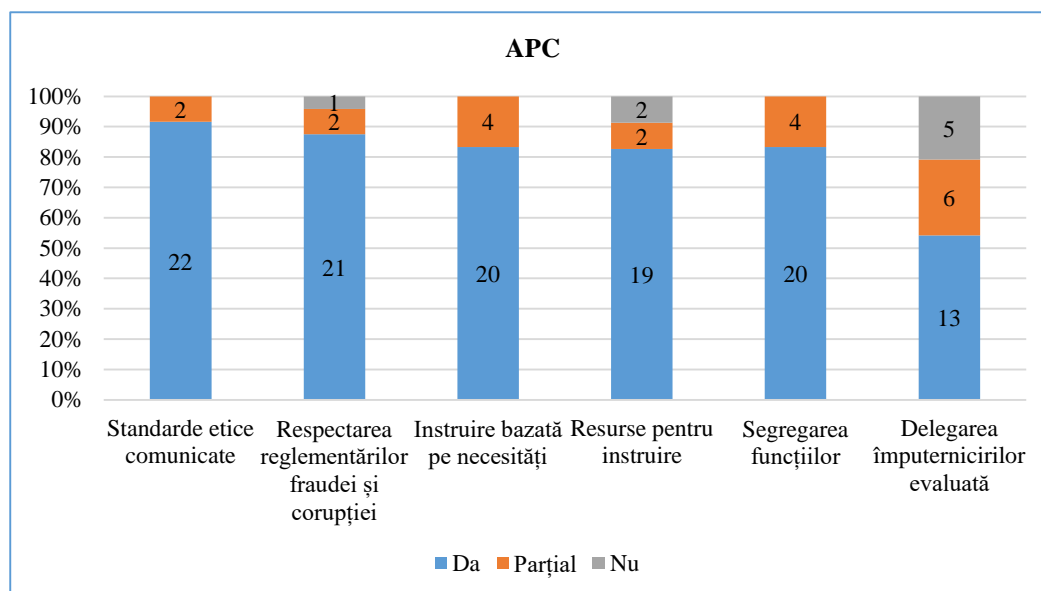

Figura nr.2. Criterii aferente mediului de control – APC

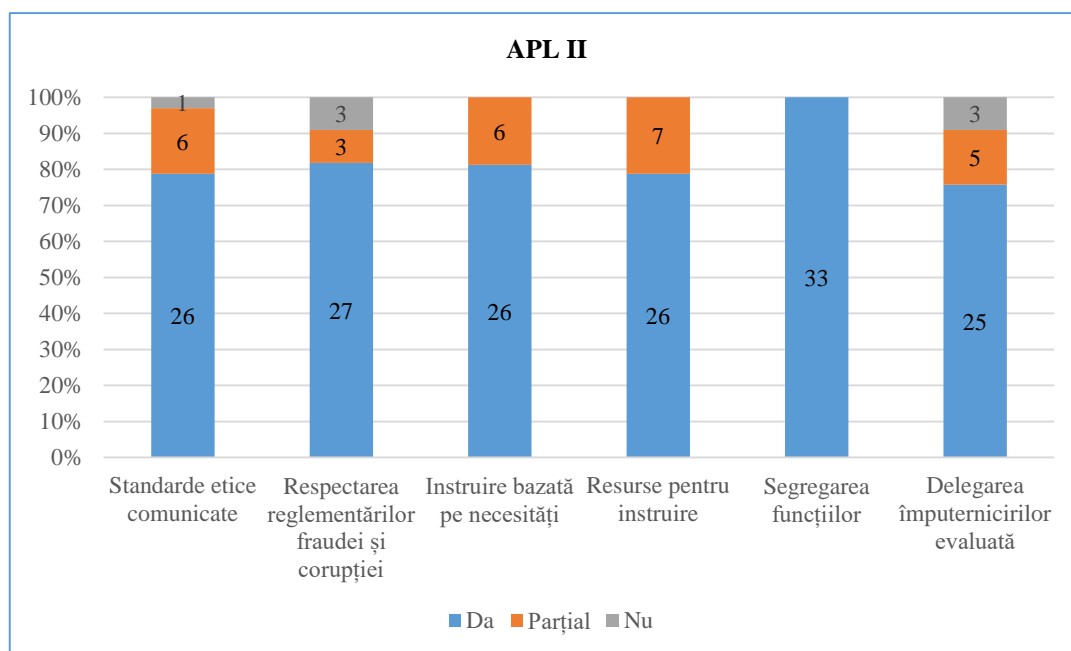

Figura nr.3. Criterii aferente mediului de control –APL II

Per ansamblu, atât APC cât și APL II se conformează SNCI aferente componentei Mediul de control. Totuși, organele APC și APL II au menționat în rapoarte, că criza pandemică a afectat realizarea planului de formare profesională continuă, îndeosebi la capitolul instruirii externe. Totodată au declarat că resursele necesare pentru instruirii sunt insuficiente.

De asemenea, conformitate parțială se atestă și în domeniul comunicării standardelor etice (la nivel de APL II), cât și pe domeniul delegării împuternicirilor, EP comunicând că din cauza lipsei personalului calificat, funcțiile se delegă angajaților cu mai puțină experiență.

2.1.2. Managementul performanțelor și al riscurilor - pericole sau oportunități?

Având în vedere că noul mediu de control este afectat de criza în sănătate publică, o atenție sporită trebuie acordată schimbărilor parvenite în managementul riscurilor.

În perioada de raportare EP au comunicat că activitățile din planurile anuale au fost modificate, iar alocarea resurselor a fost revizuită, reieșind din noile necesități și direcții de activitate, cauzate de criza pandemică. Oricum, se atestă conformitate înaltă pe domeniul de planificare a activității (cu stabilirea obiectivelor și indicatorilor de performanță), atât la nivel central, cât și la nivel local.

Cât privește managementul riscurilor, EP au raportat diferit. La nivelul APC, fie managementul riscurilor se efectuează, în cadrul ședințelor de planificare, fie există proceduri specifice de management al riscurilor. De exemplu:

- ▶ AMDM dispune de Procedură de management al riscurilor;
- ▶ AGEPI dispune de Procedura de sistem „Tratare riscuri și oportunități” elaborată și aprobată în cadrul implementării în instituție a sistemului de management al calității. Pentru anul 2021 se planifică elaborarea unei strategii privind managementul riscurilor;

- ▶ MF dispune de registre ale riscurilor pe fiecare subdiviziune în parte, precum și de un registru al riscurilor consolidat per entitate. Totodată, a fost creat Comitetul CIM la nivelul ministerului. De asemenea există Procedura de management al riscurilor în cadrul MF elaborată și aprobată la ședința Comitetului CIM;
- ▶ APP dispune de grup de lucru pentru identificarea riscurilor;
- ▶ CNAM dispune de Comitet de riscuri, însă activitatea acestuia pe parcursul anului 2020 a fost una formală;
- ▶ CNAS dispune de Consiliu de management a riscurilor, registre ale riscurilor per subdiviziune/consolidat;
- ▶ MA dispune de Ordin „Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la modul de implementare a managementului riscurilor în cadrul Aparatului central al MA și instituțiile MA”.

De asemenea, se elaborează registre ale riscurilor per subdiviziuni/consolidate pe EP, în ASP, ANSA, APP, MAEIE, MAI, MJ, MSMPS, STISC, PM Chișinău, PM Bălți, UTA Găgăuzia.

Cît privește strategia de management al riscurilor, STISC a raportat că deține o astfel de strategie, aprobată prin Ordin, MSMPS dispune de Strategia de management a riscurilor, iar alte EP planifică elaborarea unei astfel de strategii pentru anul 2021. Totodată, CNAS și MAI au comunicat că dispun de Regulamente privind organizarea și funcționarea CIM, care prevăd procedura de management a riscurilor. De asemenea, MAI dispune de Metodologie de evaluare a riscurilor de corupție.

Critic este domeniul de reglementare a aspectelor ce țin de prevenirea fraudei și corupției. Doar unele EP au raportat că pe parcursul anului 2020 a fost inițiată elaborarea mai multor acte de ordin intern pentru aceasta.

APL II au raportat că nu dispun de persoane responsabile de controlul și desfășurarea acțiunilor stabilite la evaluarea riscurilor.

Avînd în vedere că managementul riscurilor se concentrează preponderent pe aspecte negative, există totuși o serie de oportunități pentru EP din noul mediu de control, de exemplu, în noile tendințe de proiectare și furnizare de servicii publicului, tehnologie și procese.

Totuși, analizînd datele din figurile nr.4 și 5, se observă că riscurile sporite de fraudă și cele aferente tehnologiilor informaționale asociate, nu sunt luate în calcul, într-un mod corespunzător, atît la nivel de APC, cît și la nivel de APL II. În același timp, ținerea unui registru al riscurilor rămîne a fi o problemă. Și chiar dacă există un registru al riscurilor la nivel de subdiviziune/entitate, acesta nu este supus actualizării periodice.

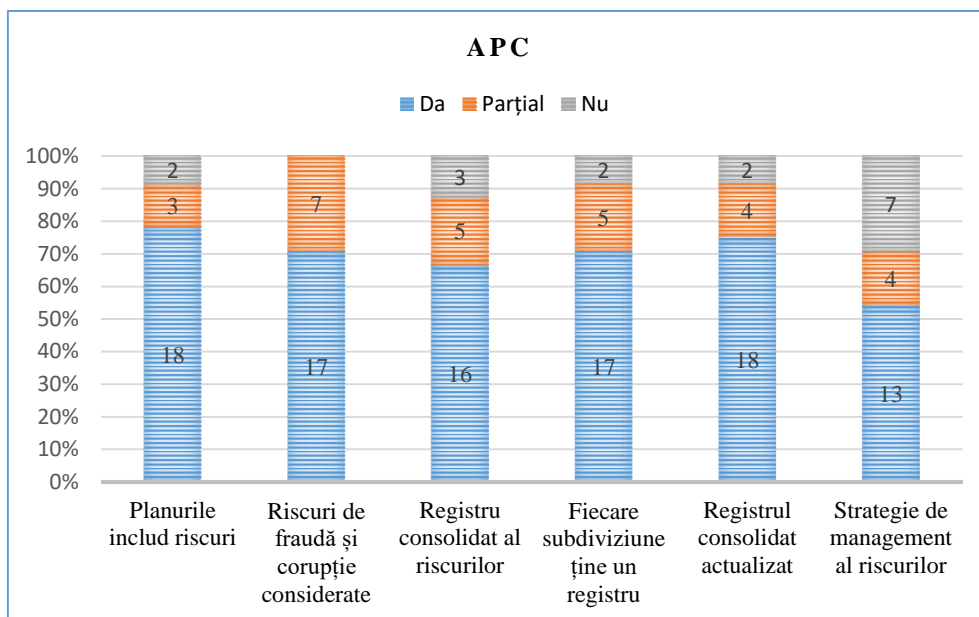

Figura nr.4. Criterii aferente managementului riscurilor –APC

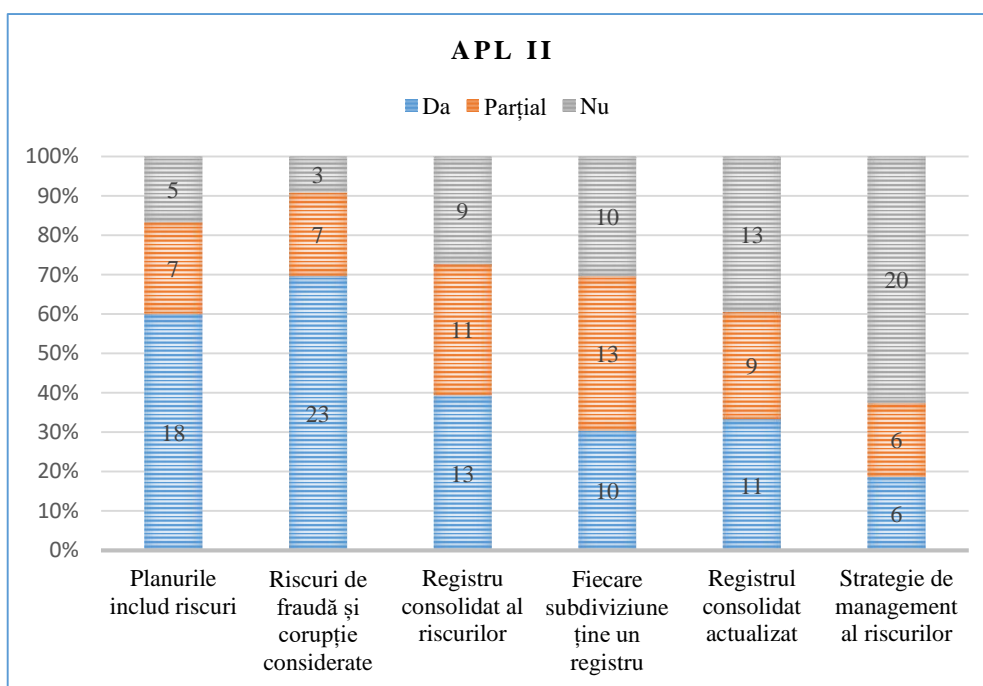

Figura nr.5. Criterii aferente managementului riscurilor –APL II

Ca urmare, componenta „Managementul performanțelor și al riscurilor” relevă cel mai scăzut nivel de implementare, mai cu seamă în cadrul organelor APL II.

În acest context, MF consideră că este binevenită efectuarea unei evaluări a riscurilor, pentru a studia capacitatea de răspuns a EP la schimbările și noile cerințe parvenite în activitatea operațională și presiunile față de aceasta.

2.1.3. Controlul de mîine începe astăzi

Avînd în vedere caracterul schimbător și incert al activității pe perioada de raportare, este vital ca fiecare EP să dispună de o imagine panoramică, în timp real a tuturor riscurilor și controalelor cheie. Un accent puternic pe anticiparea riscurilor și integrarea controalelor în cadrul EP adăugă valoare atingerii obiectivelor.

Analizînd datele din figura nr.6, se atestă iarăși un nivel scăzut de implementare, pe ambele nivele – central și local, preponderent în domeniile ce țin de gestionarea funcțiilor sensibile și documentarea și revizuirea proceselor operaționale de bază.

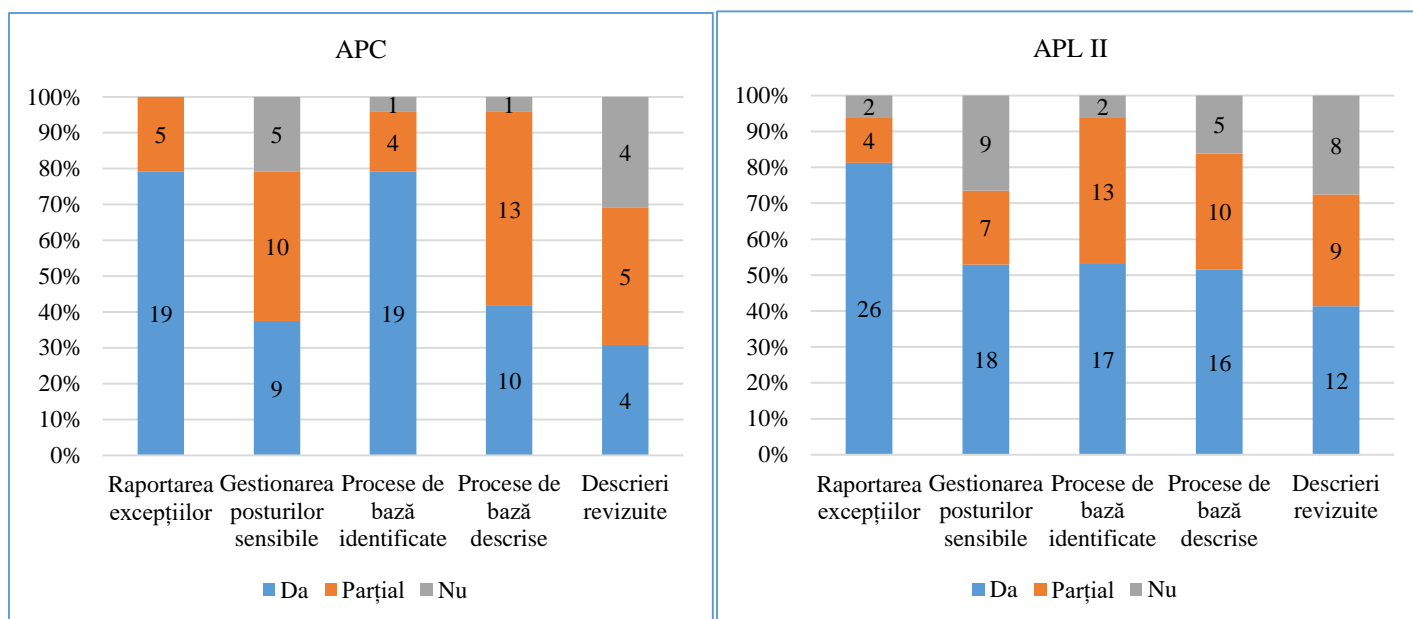

Figura nr.6. Criterii aferente activităților de control –APC și APL II

Totuși, probabil și reglementare a unei politici-model în Manualul CIM revizuit recent, a condus la unele evoluții pozitive în acest sens, raportate de către EP. Astfel, printre EP care dispun de procese de gestionare a funcțiilor sensibile în vederea diminuării/evitării riscurilor asociate acestor funcții, sunt:

- ▶ MMSPS dispune de Regulament privind inventarierea și gestionarea funcțiilor sensibile;
- ▶ STISC dispune de Procedura „Funcții sensibile”, aprobată prin Ordin. Lista funcțiilor sensibile este elaborată și aprobată;
- ▶ AGEPI este în proces de definitivare a Politicii privind funcțiile sensibile din cadrul instituției, astfel urmare aprobării acesteia, AGEPI va efectua evaluarea/verificarea acestor funcții în cadrul misiunilor de audit ale Curții de Conturi.

Printre alte măsuri de gestionare a funcțiilor sensibile în vederea diminuării/evitării riscurilor asociate, a fost raportat:

- ▶ registrul cazurilor de influență necorespunzătoare;
- ▶ registrul de evidență a cadourilor;
- ▶ registrul declarațiilor privind conflictul de interese;

- ▶ planuri de tratare a riscurilor de mituire;
- ▶ lista funcțiilor cu risc înalt și mediu de mituire.

Cît privește activitatea de identificare și descriere a proceselor de bază, se dovedește a fi cu un nivel scăzut de implementare, la nivelul APC și APL II. Printre EP care implementează prevederile componentei respective, distingem:

- ▶ Agenția de Investiții, MAI, MF, CNAS, AMDM, ANSA, ARFC, ASP, PM Chișinău, PM Bălți au întocmit în mare parte descrieri ale proceselor și/sau dețin registrul tuturor proceselor operaționale și de suport;
- ▶ în cadrul Sistemului de management al calității au fost identificate și descrise proceduri de proces pentru toate subdiviziunile, urmare a reorganizării AGEPI. Totodată, subdiviziunile de bază au elaborat documente cu descrierea proceselor de bază (ghiduri), care au fost codificate și incluse în Registrul electronic al documentelor tipizate. La necesitate documentele menționate se actualizează;
- ▶ în cadrul STISC, descrierea proceselor a fost inițiată prin Ordin privind organizarea și implementarea CIM în cadrul instituției;
- ▶ în cadrul MJ, ca urmare a analizei efectuate de Grupul de lucru pentru implementarea CIM, instituit prin Ordin, au fost identificate și generalizată lista proceselor de bază. O mare parte din procesele de bază au fost descrise narativ și parțial grafic. Descrierile elaborate pe parcursul anului 2019 urmează a fi revăzute suplimentar, ajustate și aprobate de managerii operaționali.

2.1.4. Informația și comunicarea - noi cerințe

Analizînd informațiile raportate privind componenta „Informația și comunicarea”, se atestă un nivel înalt de conformitate privind domeniul de informație, și un nivel mai scăzut – privind segmentul de comunicare. Atît la nivel central, cît și la nivel local, există lacune privind ținerea unui sistem informațional pentru circulația documentelor / corespondenței.

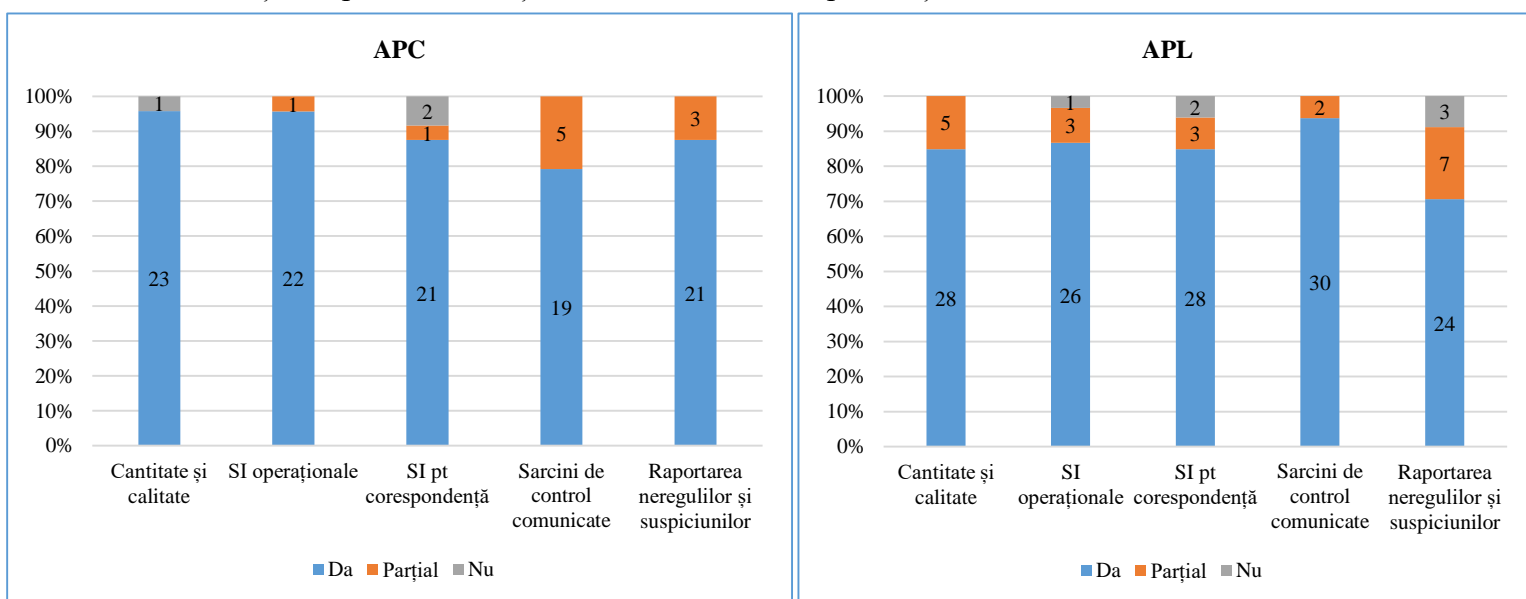

Figura nr.7. Criterii aferente informației și comunicării – APC și APL II

Printre sistemele informaționale de circulație a documentelor utilizate de către APC se enumeră următoarele:

- ▶ E-management;
- ▶ Skype for business;
- ▶ sistemul ELO;
- ▶ Letograf;
- ▶ Outlook.

Cît privește mijloacele de comunicare și procedurile stabilite pentru raportarea neregulilor, suspiciunilor de fraudă sau actelor de corupție suspectate, EP au raportat următoarele elemente existente:

- ▶ directoriul „Linia instituțională” creat pe pagina web a EP și, totodată, desemnată persoana responsabilă din cadrul EP;
- ▶ procedura de sistem „Controlul serviciului neconform” elaborată și aprobată în cadrul implementării sistemului de management al calității;
- ▶ Regulamentul cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare;
- ▶ Regulamentul cu privire la Comisia de Disciplină;
- ▶ Regulamentul privind funcționarea liniei specializate anticorupție;
- ▶ sistemul de management anti-mită;
- ▶ Regulamentul cu privire la evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe, sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol și crearea comisiei de evidență și evaluare a cadourilor;
- ▶ Regulamentul privind avertizorii de integritate;
- ▶ Regulamentul informațiilor cu privire la declararea conflictelor de interese raportate de angajați;
- ▶ registrul de evidență a avertizărilor despre posibilele ilegalități comise de angajați;
- ▶ linia telefonică instituțională anticorupție;
- ▶ adresa electronică pentru sesizări;
- ▶ boxa de reclamații;
- ▶ comisia de evidență și evaluare a cadourilor;
- ▶ responsabil desemnat de monitorizarea și implementarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017 – 2020.

Printre elementele parțial conforme sau neconforme, organele APC și APL II comunică următoarele:

- ▶ lipsa unui sistem informațional de circulație a documentelor/corespondenței, care este crucial, mai ales în vederea asigurării muncii la distanță;
- ▶ sarcinile și responsabilitățile aferente sistemului CIM nu sunt interconectate cu activitatea de bază.

2.1.5. Monitorizarea continuă - cu mîna pe puls

La compartimentul respectiv, se atestă un grad redus de conformitate, distins din analiza informațiilor din figura nr.8.

Dacă în cadrul APC se întreprind acțiuni de dezvoltare a sistemului CIM (83% din APC), atunci în cadrul APL II acest segment necesită îmbunătățiri semnificative. Printre acțiunile menite să faciliteze implementarea sistemului CIM, EP au raportat următoarele:

- ▶ contractarea serviciilor de audit intern;
- ▶ instruirea angajaților;
- ▶ discutarea riscurilor și măsurilor de prevenire în cadrul ședințelor;
- ▶ stabilirea direcțiilor de acțiune aferente fiecărui SNCI, cu stabilirea indicatorilor de rezultat, termenelor și responsabililor de implementare;
- ▶ emiterea Ordinelor privind organizarea sistemului CIM;
- ▶ dispunerea de Planuri de acțiuni privind dezvoltarea și implementarea sistemului CIM;
- ▶ elaborarea Registrelor riscurilor pentru fiecare subdiviziune organizațională și integrarea lor în Registrul consolidat al riscurilor;
- ▶ menținerea certificării Sistemului de Management al Calității implementat în cadrul EP;
- ▶ crearea Grupurilor de lucru și desemnarea Coordonatorilor CIM;
- ▶ includerea în fișele postului a responsabilităților aferente CIM.

O altă problemă o prezintă nivelul de implementare a recomandărilor, atît a auditorilor interni, cît și a auditorilor externi. Din informația prezentată în figură se observă că gradul de implementare a recomandărilor la nivel de APC și APL II constituie în jur de 50%. Principala cauză de neimplementare o constituie transferarea repetată a obligației de implementare de la an la an.

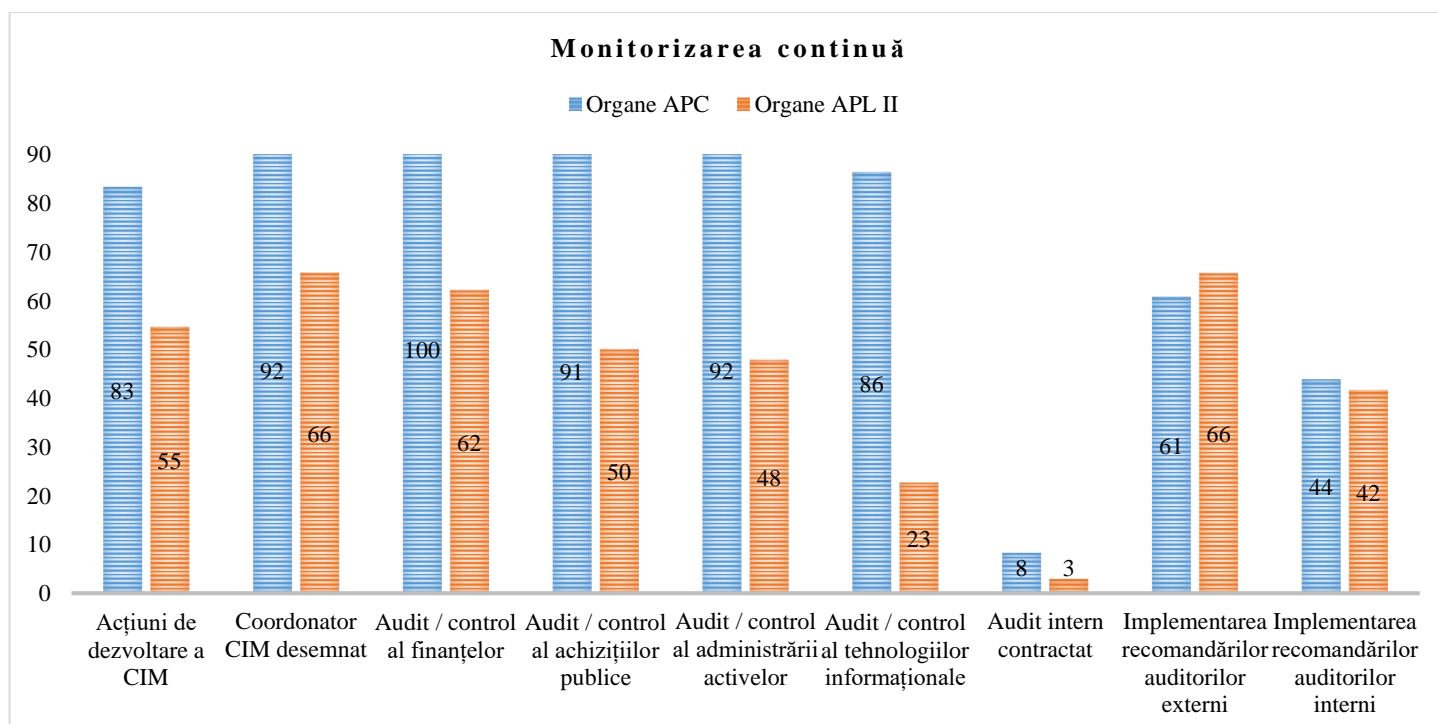

Figura nr.8. Criteriile aferente monitorizării continue

Suplimentar, dacă în cadrul APC se efectuează auditarea sistemelor importante/cu riscuri sporite (în jur de 90%), precum: achizițiile publice, procesele financiar-contabile, administrarea activelor, TI, domenii prevăzute de Legea nr.229/2010 privind CFPI, atunci în cadrul APL II, acest fapt este acoperit în jur de 50%, din cauza lipsei auditorilor interni.

Pe de altă parte, există deja EP care au contractat servicii de audit intern, și anume 8% din cadrul APC (MECC, ASP) și 3% (CR Strășeni) din cadrul APL II.

2.1.6. Patrimoniul, finanțele și tehnologiile informaționale

La compartimentul dat, se atestă un înalt grad de conformitate din partea EP raportoare, atât pe domeniile ce țin de planificarea și executarea bugetului, cât și în domeniul contabilității și salarizării.

Totodată, un grad redus de conformitate a EP se observă în domeniul TI. Iar odată cu munca la distanță, digitalizarea unor procese devine o normă, iar riscurile TI cresc considerabil. Anume la acest compartiment se disting următoarele lacune semnificative:

- ▶ activitățile de control din cadrul programelor / aplicațiilor nu se evaluează;
- ▶ nu se efectuează periodic copii de rezervă ale fișierelor de date în locații, diferite de cele originale;
- ▶ parolele nu se schimbă la intervale regulate de timp.

La final, se constată că per ansamblu sistemul CIM este implementat parțial în APC și APL II, cu conformitate redusă în aspectele ce țin de managementul riscurilor, documentarea proceselor operaționale de bază, monitorizare continuă și domeniul TI. Important de menționat este că aceste compartimente poartă un caracter slab în mod repetat, de la an la an.

Intențiile declarate la finalul raportului tind să integreze practicile CIM în operațiunile zilnice.

2.2. Analiza Declarațiilor de răspundere managerială

Ca urmare a autoevaluării sistemului CIM, EP au completat Declarațiile de răspundere managerială, în care au evaluat nivelul de conformitate cu SNCI și alte domenii specifice de raportare. Astfel, dacă sunt implementate toate cele 20 SNCI / compartimente, atunci sistemul de CIM este „conform”, dacă sunt implementate între 9 și 19 SNCI / compartimente, sistemul CIM este „parțial conform”. Iar dacă sunt integral implementate doar 1-8 SNCI / compartimente, sistemul CIM se consideră „neconform”. În Anexa B și C, este prezentată situația privind conformitatea APC și APL II vis-a-vis de fiecare SNCI în parte și celelalte domenii specifice, cât și nivelul de conformitate dedus din rapoartele prezentate.

În figura nr.9 este reliefată situația privind nivelul de conformitate declarat de către EP ierarhic superioare și cele subordonate.

Chiar dacă 4 organe APC (MA, AMDM, ARI și ARFC) au declarat că sistemul CIM este implementat conform SNCI, din rapoartele de autoevaluare CIM s-a văzut că acestea de fapt sunt parțial conforme. Suplimentar, 21 organe APC sunt parțial conforme.

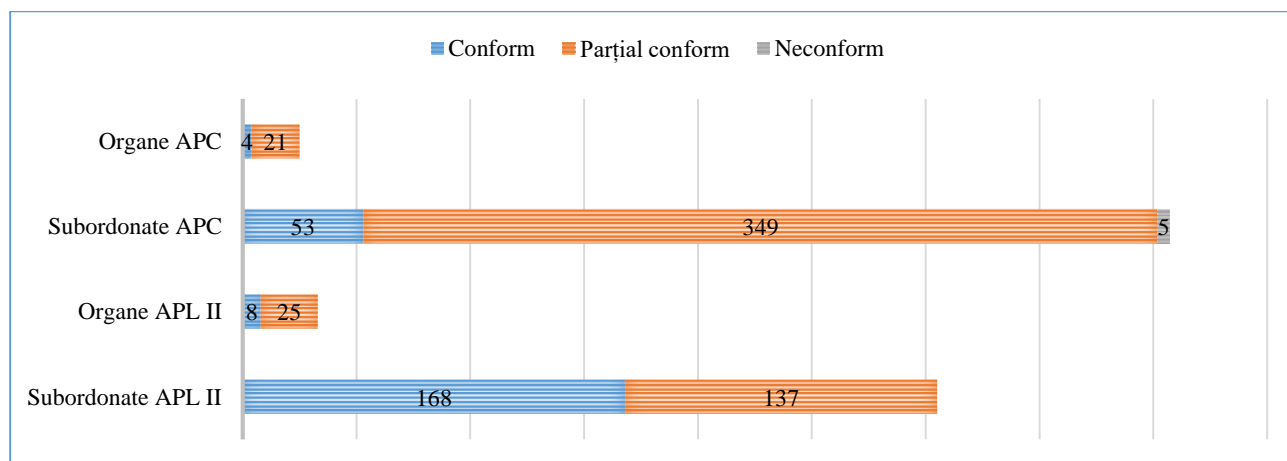

Figura nr.9. Declarații de răspundere managerială

Nivelul de conformitate a sistemului CIM din instituțiile subordonate organelor APC este următorul:

- ▶ 53 entități au declarat sisteme de CIM conforme;
- ▶ 349 entități au declarat sisteme de CIM parțial conforme;
- ▶ 5 entități raportează sisteme de CIM neconforme.

Din rîndul entităților subordonate APC și APL, sisteme de CIM neconforme au fost declarate pentru 5 entități în subordinea MADRM. Totodată, 8 CR au declarat conformitate deplină a sistemului CIM, și anume: UTA Găgăuzia, CR Briceni, CR Cantemir, CR Fălești, CR Glodeni, CR Hîncești, CR Nisporeni și CR Ștefan-Vodă, însă analizînd rapoartele anuale CIM, s-a dedus caracterul parțial conform al acestora.

Nivelul de conformitate a sistemului CIM din instituțiile subordonate organelor APL II este:

- ▶ 168 entități au declarat sisteme de CIM conforme;
- ▶ 137 entități au declarat sisteme de CIM parțial conforme.

Oricum, nivelul de obiectivitate declarat în ambele cazuri, atît la nivel central, cît și la nivel local prezintă o doză de incertitudine. Respectiv, corectitudinea, onestitatea și obiectivitatea informațiilor raportate ar putea fi verificată de auditorii interni / externi.

În acest context, MF reiterează despre importanța prezentării informațiilor corecte în rapoarte, care elucidează atît punctele pozitive, cît și impedimentele care stau la baza implementării sistemului CIM.

2.3. Ce ne vorbesc auditorii interni și externi despre sistemele CIM?

a. Opinia auditului intern

Conform Legii nr. 229/2010, privind controlul financiar public intern, art. 17, alin.(3), auditul intern asigură evaluarea cel puțin o dată la trei ani a proceselor cu risc sporit din următoarele domenii:

- a) financiar-contabil;
- b) achiziții publice;
- c) administrare a activelor;
- d) tehnologii informaționale.

Astfel, opinia auditului intern prezintă importanță pentru componentele CIM, precum și pentru domeniile cu risc sporit, care necesită a fi auditate cu regularitate.

Chiar dacă auditorii interni au comunicat în rapoartele sale despre impactul major cauzat de situația epidemiologică din țară, pentru anul 2020, MF a recepționat 16 opinii de audit din 17 SAI din cadrul APC, ceea ce reprezintă un nivel de raportare de 94%, și din 9 SAI APL – 8 opinii de audit recepționate, ceea ce constituie un nivel de raportare de 89%.

Printre opiniile foarte constructive distingem opinia auditului din cadrul MAI, MAEIE, MECC, MSMPS, MF, CNAS, CNAM și PM Chișinău.

Cît privește conținutul acestor opinii, dacă să ne referim la componenta **Mediul de control**, distingem următoarele observații:

- ▶ Regulamentele de funcționare a EP nu sunt revizuite și actualizate în dependență de schimbările organizaționale, astfel domeniile noi rămân a fi nereglementate;
- ▶ numărul de personal este insuficient în raport cu volumul de muncă stabilit;
- ▶ există instituții subordonate care nu sunt monitorizate de o careva direcție de politici din EP ierarhic superioară, pentru a avea un proces bine structurat pe verticală;
- ▶ responsabilitățile CIM sunt definite în fișe de post și alte acte administrative, care sunt elaborate în conformitate cu actele normative în vigoare, însă se percep ca fiind o povară;
- ▶ nu există reglementări interne cu privire la prevenirea fraudei și corupției. Ne se efectuează identificarea unor potențiale manifestări coruptibile și circumstanțe de generare a unor fraude întru evaluarea acestora și implementarea unor măsuri corespunzătoare de diminuare, mitigare și / sau eliminare;
- ▶ lipsește Procedura privind delegarea atribuțiilor și competențelor;
- ▶ se constată probleme la evaluarea necesităților de instruire.

La componenta **Managementul performanțelor și al riscurilor**, distingem următoarele observații:

- ▶ există lacune la nivelul cadrului normativ național privind procedura de elaborare a planurilor de acțiuni: lipsa unor criterii de evaluare și calificare a statutului acțiunii planificate în „realizat/parțial” și „realizat/nerealizat”. Nu se identifică riscurile asociate obiectivelor;
- ▶ în ciuda eforturilor depuse, se constată anumite deficiențe în procesul de formulare a obiectivelor, planificare a activităților, stabilire a indicatorilor de performanță, dar și în monitorizarea realizării acestora. Indicatorii stabiliți pentru evaluarea performanțelor în activitate sunt preponderent de produs, fără a pune accentul pe rezultat și eficiență;
- ▶ chiar dacă identificarea riscurilor la etapa de planificare a început să devină o practică obișnuită, se atestă un nivel înalt de superficialitate manifestat pentru acest proces, ca și pentru întregul sistem de management al riscurilor. Astfel, în continuare persistă perceperea eronată a utilității unui management adecvat al performanțelor și al riscurilor (i) riscurile identificate nu au la bază o analiză a factorilor ce le produc, (ii) măsurile de control stabilite nu întotdeauna sunt corelate cu rezultatele evaluării riscurilor și cu nivelul expunerii la risc, (iii) raportarea privind modul de gestionare a riscurilor este ruptă din context;
- ▶ pregătirea profesională este insuficientă în domeniul planificării, stabilirii obiectivelor/indicatorilor de performanță și managementului riscului, situație aprofundată de fluctuația masivă a personalului;
- ▶ întru asigurarea alinierii la prevederile SNCI este necesară întreprinderea acțiunilor cu privire la corelarea obiectivelor operaționale cu riscurile identificate, precum și stabilirea acțiunilor, care ar contribui la diminuarea riscurilor aferente;
- ▶ chiar dacă sunt desemnate persoane responsabile de elaborarea registrelor riscurilor, multe din subdiviziunile EP nu dispun de astfel de registre;
- ▶ nu toți managerii operaționali conștientizează pe deplin responsabilitățile privind obligativitatea implementării managementului riscurilor în subdiviziunile conduse.

La componenta **Activitățile de control**, distingem următoarele observații:

- ▶ nu sunt stabilite persoane care ocupă posturi sensibile și nu sunt stabilite măsuri de gestionare a funcțiilor sensibile în vederea diminuării riscurilor asociate acestor funcții;
- ▶ procesele nu sunt identificate și descrise. Nu este înrădăcinată încă practica de analiză a proceselor descrise, de identificare a controalelor lipsă sau suprapuse, etc.;
- ▶ o problemă care perpetuează de la an la an este vulnerabilitatea controalelor ex-ante și celor curente, sau ineficiența anumitor măsuri de control excesive/inutile.

La componenta **Informația și comunicarea**, distingem următoarele observații:

- ▶ pe de o parte, în multe EP informația este comunicată prin intermediul platformelor digitale, precum E-management, MDOC, Letograf, Outlook, Skype for business;
- ▶ pe de altă parte, multiple EP dețin circulația documentelor doar pe format de hârtie, având în vedere munca la distanță, creînd impedimente în activitatea zilnică;
- ▶ se atestă probleme ce țin de gestionarea copiilor de rezervă.

La componenta **Monitorizarea și evaluarea**, distingem următoarele observații:

- ▶ se întreprind măsuri de perfecționare a sistemului CIM la nivelul APC și APL II, însă, cât privește instituțiile subordonate, acestea nu au desemnat persoane sau subdiviziuni responsabile de coordonarea activităților de dezvoltare a CIM;
- ▶ recomandările Curții de Conturi se implementează, însă cele ale auditului intern se implementează parțial.

În mare parte, pe domeniile specifice cu risc sporit, precum **Planificarea și executarea bugetului, Evidența contabilă și patrimoniu, Achiziții publice și executare a contractelor, Salarizarea și Tehnologii informaționale**, auditorii interni au expus opinii pozitive/satisfăcătoare, cu unele observații:

- ▶ procesul bugetar nu este coordonat cu procesul de planificare anuală a activităților;
- ▶ există nevoia de efectuare a unei evaluări periodice a activităților de control din cadrul programelor/aplicațiilor informaționale;
- ▶ la politica securității informaționale există necesitatea de îmbunătățire la aspectele ce țin de evaluarea riscurilor și stabilirea activităților de control, documentarea auditelor TI, stabilirea cu strictețe a cerințelor de management a parolilor, înregistrarea incidentelor TI.

Cât privește celelalte SAI, acestea au oferit opinii înguste, ceea ce semnifică faptul că auditorii nu se focusează pe auditarea sistemului CIM, pe componente separate, sau interconectate, fără o privire de ansamblu.

b. Concluziile Curții de Conturi

Ca urmare a desfășurării auditelor de către Curtea de Conturi, în perioada de raportare a anului 2019 (raportul anual de activitate al Curții de Conturi pentru anul 2020 va fi aprobat în toamna anului 2021), a fost stabilit faptul că majoritatea EP efectuează exercițiul anual de autoevaluare a CIM, acesta însă se finalizează doar cu emiterea Declarației de răspundere managerială. În majoritatea cazurilor, lipsesc planurile de acțiuni privind lichidarea neconformităților stabilite, sau o procedură de urmărire a eliminării lacunelor CIM, care ar trebui să reprezinte un proces continuu.

Totodată, Curtea de Conturi constată că, după aproape un deceniu de la implementarea sistemului CIM și a activității de audit intern în sectorul public, în cele mai dese cazuri CIM și auditul intern nu sunt asimilate pe deplin în cultura organizațională a EP și nu există o conștientizare a beneficiilor acestora. Astfel, sistemul CIM este perceput ca o activitate suplimentară, dar nu ca o verigă a activității operaționale a entității.

De asemenea, auditorii externi au subliniat faptul că există coordonatori CIM desemnați, mai ales la nivel central, care au rolul de a oferi suport necesar pentru fortificarea sistemului. Însă, la nivel local situația este una critică.

Curtea de Conturi reliefează în mod repetat problema dimensionării SAI, care sunt formate în mare parte din 1 – 2 persoane, ceea ce reprezintă prea puține resurse umane pentru a acoperi universul de audit, necontribuind semnificativ la îmbunătățirea activității EP.

nu există proceduri de eliminare a lacunelor ca urmare a procesului de autoevaluare CIM

În rapoartele de audit extern, Curtea de Conturi menționează necesitatea unor acțiuni concrete de perfecționare a sistemelor curente de control intern, care ar asigura gestiunea eficientă și eficace a mijloacelor bugetare și a patrimoniului public, precum și realizarea conformă a misiunii și obiectivelor EP, ceea ce ar conduce la furnizarea unor servicii publice de calitate.

Cît privește domeniile specifice, Curtea de Conturi a menționat că funcționalitatea redusă a sistemului CIM a cauzat unele deficiențe aferente domeniilor: planificarea, executarea și raportarea veniturilor, cheltuielilor bugetare și activelor nefinanciare, gestionarea patrimoniului public, inclusiv a investițiilor

capitale și a rezervelor materiale de stat, ca urmare fiind denaturate situațiile financiare consolidate încheiate la 31 decembrie 2019.

Suplimentar, auditorii externi susțin faptul că stagnarea dezvoltării auditului intern pot avea un impact semnificativ asupra transparenței și responsabilității gestionării fondurilor publice conform principiilor bunei guvernări.

3. Auditul intern în sectorul public - curajos în remodelarea activității

Situația pandemică a arătat o lecție profundă în anul 2020 cu privire la cât de vulnerabilă este activitatea de audit intern în sectorul public. La început, auditul intern, s-a adaptat dificil la „noul normal”, atât pentru activitatea internă a sa, cât și pentru cei auditați, fiind blocați în case fără a le fi asigurat un loc corespunzător de muncă la distanță. Însă, în a doua parte a anului 2020, auditul intern s-a adaptat treptat nevoii de a fi mai flexibil și agil în munca pe care o desfășoară.

Printre impedimentele create, ca rezultat al pandemiei Covid-19, auditorii interni au raportat următoarele:

- ▶ imposibilitatea de a desfășura misiuni de asigurare, având în vedere perioadele lungi de carantină și/sau din cauza infectării ori a angajaților din SAI ori a celor din unitățile auditate, absența persoanelor responsabile de gestionarea anumitor procese, întrucât acestea activau de la distanță;
- ▶ limitarea comunicării față în față, atât cu auditații, cât și între membrii echipei de audit;
- ▶ creșterea perioadei misiunilor de audit. Imposibilitatea includerii în auditare a subdiviziunilor aflate în carantină;
- ▶ auditurile la distanță necesită mai mult timp pentru a fi realizate, respectiv planul anual de activitate a fost parțial realizat;
- ▶ monitorizarea insuficientă a lucrului la distanță;
- ▶ dificultăți în realizarea misiunilor de audit la etapa lucrului în teren, mai ales în desfășurarea interviurilor, efectuarea testelor în teren, clarificarea unor situații și/sau solicitarea explicațiilor și înțelegerea întârziată a unor proceduri și procese;
- ▶ obținerea probelor de audit doar în format electronic, imposibilitatea examinării documentelor originale;
- ▶ tergiversarea termenilor de finalizare a misiunilor de audit;
- ▶ documentarea dificilă a misiunii de audit, din cauza ținerii documentelor/informațiilor pe suport de hârtie;
- ▶ solicitarea din partea conducerii a implicării în alte activități decât cele de audit intern;
- ▶ dotarea logistică insuficientă pentru desfășurarea ședințelor online, transmiterea și stocarea unui volum mare de informație în format electronic.

Efectuarea misiunilor de audit intern în regim online a condus la economie de timp și resurse

În același timp, unele SAI au declarat că nu au întâmpinat careva probleme la efectuarea misiunilor de audit.

Având în vedere avalanșa de probleme cu care s-a confruntat auditul intern în prima jumătate a anului 2020, acesta a identificat și implementat unele soluții dovedite a fi eficace pentru a răspunde pandemiei Covid-19:

- ▶ optimizarea graficului de muncă și crearea grupurilor de angajați care activează de la distanță și de la serviciu;
- ▶ desfășurarea și axarea activității preponderent pe misiuni de consiliere, iar în cazul misiunilor de asigurare, documentarea informațiilor în regim online;
- ▶ comunicarea prin intermediul platformelor/sedințelor online, poștei electronice departamentale, telefonului. În cadrul lucrului la distanță a fost asigurat accesul la calculatorul din oficiu prin intermediul „Any Desk”, ceea ce a simplificat realizarea și documentarea activităților;
- ▶ participarea la instruirii externe/interne cu obținerea certificatelor de participare în regim online;
- ▶ reproiectarea proceselor (la distanță);
- ▶ planificarea unui număr mai mic de audite.

Pentru perioada de raportare a anului 2020, MF a recepționat rapoarte privind activitatea de audit intern din partea la 52 EP din cadrul APC și APL II, instituțiilor publice, precum și autorităților / instituțiilor autonome, care gestionează mijloace ale bugetului public național. Rapoartele respective au fost elaborate și prezentate în conformitate cu prevederile Ordinului ministrului finanțelor nr.176/2019, responsabilitatea cu privire la veridicitatea datelor prezentate, aparținând exclusiv raportorului.

Figura nr.10. Informații generale privind auditul intern

La data de 31 decembrie 2020, funcția de audit intern era instituită în cadrul a 119 EP, dintre care doar 79 SAI sunt funcționale sau 66%. Dintre SAI funcționale, doar 52 SAI au raportat. Celelalte SAI nu au raportat, deoarece, fie că recent au angajat auditori interni, fie că nu sunt obligate să raporteze (de exemplu, SAI din cadrul EP subordonate Parlamentului).

3.1. Organizarea și funcționarea auditului intern

Anul 2020 a creat noi posibilități de organizare a auditului intern în sectorul public, menite să faciliteze munca auditorilor. Dacă pînă în 2020, funcția de audit intern era instituită sub formă de SAI în structura EP, atunci începînd cu 2020, auditul intern poate fi organizat prin asociere și pe bază de contract.

Astfel, Regulamentul privind activitatea de audit intern prin asociere, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.159/2020, are ca scop crearea instrumentelor pentru EP, care nu au posibilitatea instituirii și întreținerii subdiviziunii de audit intern proprii, să beneficieze de servicii de audit intern, prin partajarea acestora.

Audit intern prin asociere și pe bază de contract - noile instrumente pentru acoperirea universului de audit

În același timp, scopul Regulamentului privind activitatea de audit intern pe bază de contract, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.160/2020 este, pe de o parte – oferirea posibilității externalizării serviciilor de audit intern în cazul în care EP nu a instituit funcția de audit intern, pe de altă parte – oferirea suportului SAI create dintr-o singură persoană / SAI cu nevoi în capacități suplimentare specifice (tehnice, ingineresti, economice, TI, etc.), fiind un mecanism benefic pentru acoperirea universului de audit, de către SAI cu forțe insuficiente.

Mai mult ca atît, auditorii interni au reiterat problemele ce țin de SAI create dintr-o singură persoană, fapt care reprezintă dificultăți în realizarea misiunilor de audit intern și acoperirea ariei de aplicabilitate, iar procesul de supervizare lipsește, astfel conformitatea cu SNAI.

3.1.1. Instituirea și funcționarea subdiviziunilor de audit intern

Toate ministerele, CNAS, CNAM și organele APL II sunt obligate prin lege să dispună de SAI. Oricare alte EP sunt în drept să creeze subdiviziuni proprii de audit intern, cu acordul organului ierarhic superior. În Tabelul nr.1 sunt prezentate informațiile privind organizarea auditului intern, și nivelul de suplinire a SAI cu personal.

Tabelul nr.1 Organizarea auditului intern în sectorul public la situația din 31.12.2020

Grupa de entități publice	Nr. entităților care au instituit SAI		Unități conform statelor de personal	Unități de personal suplinite	Nivelul de suplinire cu personal al SAI,(%)
	Total	din care: funcționale			
Autorități și instituții publice					
Ministere	9	8	20	13	65%
Alte autorități și instituții publice subordonate Guvernului	15	11	50	32	64%
EP subordonate Parlamentului	13	9	16	10	62.5%
Entități publice subordonate APC, inclusiv la autogestiune	51	36	106	67	63.2%
Organe APL					
APL de nivelul II	31	15	41	20	48.7%
APL de nivelul I	0	0	0	0	---

În cadrul ministerelor, CNAM și CNAS sunt instituite SAI, și sunt funcționale, cu excepția SAI din MA, unde funcția de auditor intern este vacantă. Suplimentar, din tabel se observă, că nivelul de suplینire cu personal în cadrul APC constituie 64%. Mai mult ca atît, SAI din MA și MJ sunt create doar dintr-o singură persoană.

Însă, conform prevederilor art.19, alin.(1¹) din Legea 229/2020 privind CFPI – „Subdiviziunea de audit intern se instituie în număr de cel puțin trei unități de personal în structura ministerelor, Casei Naționale de Asigurări Sociale, Companiei Naționale de Asigurări în Medicină și în număr de cel puțin două unități de personal în structurile autorităților administrației publice locale de nivel al doilea”.

MF punctează repetat despre importanța consolidării funcției de audit intern la nivel central și local, însă din informațiile raportate se observă faptul că în cadrul instituțiilor subordonate EP ierarhic superioare se creează SAI cu un număr mai mare de auditori, pe alocuri, decît la nivelul ierarhic superior. De asemenea, din informațiile raportate, din 31 SAI din cadrul APL II, 29 SAI au prevăzut în statele de personal doar o singură persoană, iar nivelul de suplینire cu personal constituie 48,7%.

Totodată, 4 APL II nu dispun de SAI și anume: CR Edineț, CR Fălești, CR Telenești și CR Șoldănești.

Cauzele ne-suplینirii funcțiilor vacante existente sunt următoarele:

- ▶ stabilirea moratoriului temporar privind încadrarea personalului în sectorul bugetar în funcțiile vacante, aplicat pînă la 31 decembrie 2021;
- ▶ motivarea financiară a auditorilor, care presupune necesitatea inițierii modificării Legii privind salarizarea în sistemul bugetar în ceea ce privește salarizarea auditorilor interni;
- ▶ insuficiența personalului calificat în domeniul auditului intern.

În figura ce urmează este prezentată situația privind dimensionarea SAI la data de 31.12.2020. Iar problema SAI instituite dintr-o singură persoană poartă un caracter repetitiv. La moment sunt instituite 76 SAI cu un singur post aprobat în statul de personal, ceea ce duce la neconformitatea cu SNAI, iar calitatea activității de audit este afectată enorm, prin faptul că lipsește procesul de supervizare și universul de audit este imposibil de acoperit în termen de 3-5 ani.

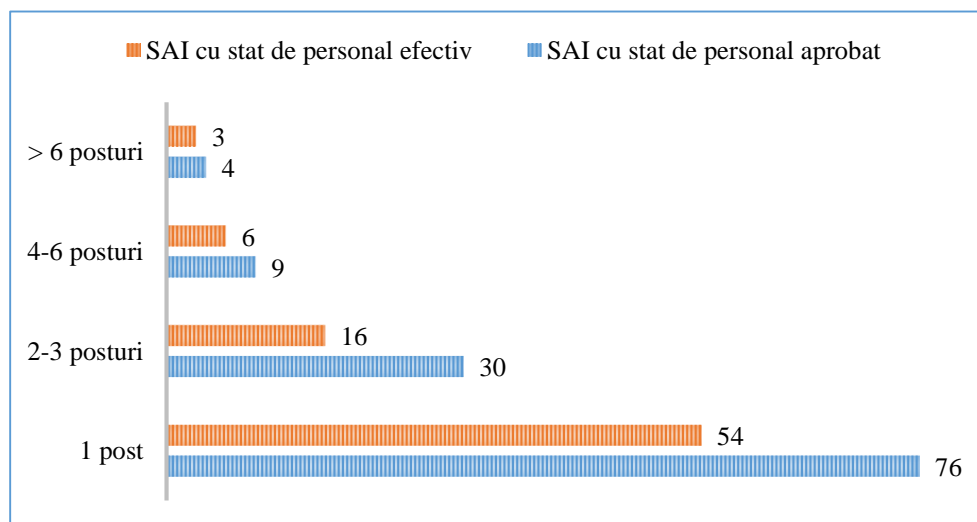

Figura nr.11.
Dimensionarea SAI la data de 31.12.2020

De asemenea, auditorii interni au raportat că, pentru auditarea întregului univers de audit este nevoie de 44.904 om/zile, însă de facto, se utilizează 14.706 om/zile pentru efectuarea misiunilor de audit, ceea ce constituie doar 42% din necesarul de resurse.

Respectiv, MF constată, că pe de o parte auditorii interni raportează problema insuficienței de resurse, însă, de pe altă parte, din analiza efectuată a planurilor anuale și a rapoartelor de activitate ale SAI, din cadrul APC, un auditor intern efectuează doar 2 misiuni de audit pe an!

O altă problemă reprezintă fluctuația de personal în rândul auditorilor interni, care constituie 20,51% la nivel central și 16% la nivel local.

Tabelul nr.2 Fluctuația auditorilor interni

Autorități	Nivelul fluctuației
APC	21%
APL II	16%
Alte entități publice	17%
<i>Nivelul mediu al fluctuației</i>	18%

Nivelele înalte ale fluctuației reliefate în Tabelul nr.2 afectează negativ activitatea unei EP, care se manifestă prin desființarea unei echipe solide de auditori interni, pierderea experienței acumulate pe parcursul activității, investirea ne-eficace în instruirea și certificarea auditorilor interni.

3.1.2. Independența auditului intern și obiectivitatea auditorilor interni

Din informațiile raportate, toate SAI sunt instituite în subordinea directă a managerului EP, însă 2 EP au declarat că activitatea de audit intern este îmbinată cu activitatea de securitate internă și control intern (SAI din cadrul Inspectoratului pentru Protecția Mediului și I.P. „Serviciul Național Unic pentru Apelurile de Urgență 112”).

Cît privește independența activității de audit intern față de alte activități operaționale/suport, 9 SAI au raportat că se implică în diverse procese de lucru, precum:

- ▶ coordonarea unor demersuri cu subiecte financiare;
- ▶ numirea în calitate de membru/secretar în cadrul diferitor comisii/consilii;
- ▶ participarea la elaborarea Ordinului privind implementarea CIM în cadrul entității;
- ▶ includerea în fișele postului a altor funcții decît auditul intern, precum: evidența, analiza și completarea rapoartelor statistice; securitatea și sănătatea angajaților;
- ▶ generalizarea și prezentarea opiniilor aferente CIM;
- ▶ generalizarea și întocmirea Registrului consolidat al riscurilor, instruirea conducătorilor și angajaților, privind managementul performanțelor și al riscurilor, inclusiv prin suport la locul de muncă.

Efectele pandemiei Covid-19 s-au răsfrânt asupra angajaților EP, inclusiv și asupra funcțiilor publice de conducere, respectiv MF consideră că este oportună și benefică implicarea auditorilor interni în activități operaționale, de soluționare a situațiilor urgente, de diminuare a riscurilor sau efectelor acestora generate de pandemia Covid-19. Se menționează faptul că efectele potențial negative asupra obiectivității pot fi diminuate prin evaluarea proceselor doar după o perioadă de 1 an.

Pe lângă acestea, din informațiile prezentate, a fost sesizat un caz de imixtiune în activitatea de audit intern în ceea ce privește definirea ariei de aplicabilitate a auditului intern, și anume prin refuzul prezentării informațiilor din partea auditaților, necesare desfășurării misiunii de audit intern.

Totodată, 3 SAI (din cadrul ANTA, CR Cantemir și ARI) au raportat despre implicarea auditorilor interni, la solicitarea conducerii entităților publice, în misiuni de audit de asigurare, care au avut ca scop auditarea proceselor de care aceștia au fost responsabili în ultimele 12 luni, iar angajații a 2 SAI au efectuat inspecții (revizii) financiare și au investigat fraude (din cadrul MAEIE și MEI).

De asemenea, pe parcursul perioadei de raportare, au fost sesizate unele situații privind limitarea accesului auditorilor interni în încăperi, la documente, date în format electronic, persoane relevante din cadrul EP (MADRM, ASP, PMC, CR Căușeni, IMSP V.Ignatenco). În acest sens, s-au expus următoarele SAI:

- ▶ ASP a remarcat accesul limitat la informație în legătură cu Covid-19;
- ▶ PM Chișinău a raportat accesul limitat la informație în vederea desfășurării misiunilor de audit intern;
- ▶ CR Căușeni a menționat că nu a fost posibil de verificat existența soldurilor de mijloace fixe și obiecte de mică valoare și scurtă durată, din cauza situației epidemiologice din entitate. Pentru verificarea informației au fost utilizate documente contabile de la conturile respective și actele de inventariere și de casare a mijloacelor fixe și obiecte de mică valoare și scurtă durată;
- ▶ IMSP V.Ignatenco a raportat limitarea accesului la documente aferente activității celei de criză instituită în perioada stării de urgență în cadrul IMSP. SAI a solicitat conducătorului asistență privind soluționarea situațiilor neconforme.

3.1.3. Competența profesională a auditorilor interni

Conform informațiilor prezentate în rapoartele privind activitatea de audit intern, 49 SAI menționează că auditorii interni dispun de cunoștințe, abilități și alte competențe necesare îndeplinirii Planului de audit intern. Respectiv, printre domeniile specializate fac parte următoarele: economic, vamal, medical, drept public, relații internaționale, tehnic, filologic, contabilitate, finanțe, management, medicină veterinară, inginerie, sănătate publică, construcții, drept penal, dreptul muncii, drept constituțional și administrativ, administrarea afacerilor și TI.

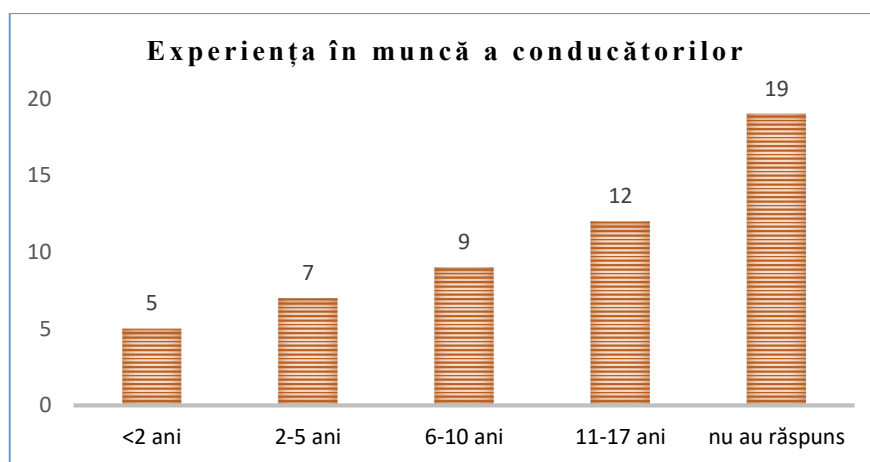

Figura nr.12 Experiența de muncă în AI a conducătorului SAI

Totodată, 11 SAI au beneficiat de asistență de specialitate / consultanță din partea persoanelor terțe în realizarea misiunilor de audit intern. Printre acestea se numără domeniile TI și comunicațiilor, naval, financiar-juridic, financiar-contabil, achiziții, medical, sistemul CIM.

Analizînd figura nr.12, se relevă faptul că conducătorii SAI dețin o experiență semnificativă în domeniul auditului intern, mai cu seamă 12 conducători dețin o experiență în audit de 11-17 ani, 9 conducători – 6-10 ani, 7 conducători- 2-5-ani și doar 5 conducători dețin o experiență mai mică de 2 ani. Concomitent, 19 SAI nu au oferit răspuns la întrebarea respectivă, deoarece nu dețin conducător.

Suplimentar, experiența medie a angajaților (auditorilor interni), este de aproximativ 6 ani.

De asemenea, analizînd informațiile raportate, 75% din angajații SAI au participat la diverse forme de dezvoltare profesională continuă în domeniu, cu o durată de cel puțin 40 de ore academice. SAI-urile care nu au reușit să acumuleze 40 de ore de dezvoltare profesională continuă, au raportat diverse motive, printre care oferta limitată a instruirilor, situația pandemică din țară, sau implicarea în activități mai prioritare.

Mai mult ca atât, la sfîrșitul anului 2020, MF a organizat un examen de calificare profesională a auditorilor interni din sectorul public. Numărul total de candidați la examen a fost 45 de persoane, dintre care 29 – au aplicat la certificatul de calificare al auditorului din sectorul public, iar 16 – la certificatul de calificare în domeniul specializat al auditorului din sectorul public, și 4 persoane nu s-au prezentat din diverse motive. Respectiv, numărul celor care au obținut certificatul de calificare al auditorului din sectorul public este 18, iar certificatul de calificare în domeniul specializat al auditorului din sectorul public a fost obținut de către 13 persoane.

Concomitent, conform informațiilor din Registrul auditorilor interni certificați din sectorul public aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.151/2020, la situația din 31 decembrie 2020, de către MF sunt eliberate 42 certificate de calificare profesională în domeniul auditului intern din sectorul public și 31 certificate de evaluare a cunoștințelor la nivelul intermediar.

Dintre cei 42 auditori interni (care dețin certificate de calificare profesională în domeniul auditului intern din sectorul public), 8 persoane nu mai dețin funcția de auditor intern în sectorul public. Iar dintre cei 31 auditori interni (care dețin certificate de evaluare a cunoștințelor la nivelul intermediar) – 3 persoane nu mai dețin funcția de auditor intern în sectorul public.

Concomitent, este de menționat că, doar 22 din conducătorii SAI dețin certificate de calificare profesională în domeniul auditului intern.

Totodată, conform prevederilor Legii nr.229/2010 privind CFPI, conducătorii SAI sunt obligați să dețină certificat de calificare profesională eliberat de MF sau certificat de calificare cu recunoaștere internațională în domeniul auditului intern, începând cu 01.01.2021.

Având în vedere noul mecanism de dezvoltare a calificării profesionale și certificare a auditorilor interni existent, MF a elaborat Programul de instruire și certificare a auditorilor interni din sectorul public, aprobat la 17.12.2020. Prezentul Program este elaborat cu scopul de a satisface cerințele de competențe profesionale (cunoștințe și abilități) pentru a deveni și menține ulterior calitatea de „auditor intern certificat”. Acesta stabilește criteriile de eligibilitate, setul minim de module și subiectele de instruire pe care o persoană trebuie să le asimileze, perioadele de instruire, precum și cadrul de competențe profesionale necesare pentru exercitarea atribuțiilor în domeniul auditului intern.

Programul este structurat pe trei niveluri, fiecare corespunzând unui nivel de competență profesională necesar pentru exercitarea atribuțiilor în funcția (publică) deținută, și anume:

- a) nivelul de bază, care satisface necesarul de competență profesională pentru funcția de auditor intern;
- b) nivelul intermediar, care satisface necesarul de competență profesională pentru funcția de auditor intern superior;
- c) nivelul avansat, care satisface necesarul de competență profesională pentru funcția de auditor intern principal și personalul cu funcții de conducere a activității de audit intern.

3.2. Realizarea activității de audit intern

Capitolul respectiv prezintă analiza informațiilor raportate de către SAI vis-a-vis de fiecare etapă a activității de audit intern, începând cu planificarea misiunii, până la urmărirea implementării recomandărilor.

3.2.1. Planificarea activității de audit intern

Analizând atât informațiile raportate din partea SAI, cât și planurile strategice și anuale disponibile în cadrul MF (DPCFPI) se observă următoarele:

- ▶ 30 SAI sau 58% dispun de un plan strategic, elaborat și aprobat;
- ▶ 51 SAI sau 98% dispun de planuri anuale privind activitatea de audit intern.

De asemenea, perioada planificării strategice diferă de la caz la caz, mai cu seamă, majoritatea SAI elaborează planuri strategice pe o perioadă de 3 ani, 4 SAI – dispun de planuri strategice pe o perioadă de 4 ani (precum SV, CNAS și USMF N.Testemițanu), 6 SAI – pe 5 ani (PM Chișinău, CR Ungheni, SFS, IMSP SCTO, IMSP CRDM, IMPS IMC), și 1 SAI - pe o perioadă de 6 ani (IMSP SC Bălți).

58 % SAI dispun de planuri strategice

Suplimentar, 17 SAI nu au prezentat planurile anuale privind activitatea de audit intern, către MF, iar 14 SAI nu au prezentat MF planurile strategice.

Analizând planurile strategice disponibile în cadrul DPCFPI a MF, se atestă faptul că acestea reprezintă un document aparte, rupt din contextul activității de audit intern, fără a avea o legătură cu planul anual de activitate. Totodată, acestea în marea lor majoritate nu sunt revizuite și actualizate în dependență de schimbările parvenite pe parcursul perioadei strategice. Metodologia nouă, elaborată de către MF, cu privire la elaborarea planului strategic al activității de audit intern, menționează că planul strategic reprezintă un document flexibil, elaborat pe o perioadă de 3 ani, care stabilește evaluarea riscurilor, metodologia și procedurile de audit, criteriile generale de evaluare, resursele și calendarul activităților. Planul strategic este elaborat sau actualizat pînă la sfîrșitul fiecărui an, acoperind următoarea perioadă de 3 ani, astfel acesta devenind un plan continuu (conform metodei n, n+1, n+2).

98 % SAI dispun de planuri anuale de activitate

Așadar, metodologia respectivă are menirea să faciliteze SAI în elaborarea unor documente strategice dinamice, actualizate și utile.

Din informațiile raportate, se observă că planurile strategice/anuale se revizuiesc și se actualizează periodic doar de către 17 SAI sau în cazul a 38% SAI. Motivele care au stat la baza actualizării planurilor, au fost: reorganizarea EP, actualizarea Strategiei EP, modificarea activităților/proceselor ca urmare a modificărilor cadrului normativ, rezultatele evaluării riscurilor (impact financiar, complexitatea cadrului normativ, mediu de control, sensibilitatea, rezultatele evaluărilor interne/externe, preocupările managementului), evaluarea resurselor necesare și disponibile, impedimentele generate de criza pandemică, includerea misiunilor de consiliere.

În acest sens, reieșind din informațiile raportate, se relevă faptul, că 10 SAI sau 19% din totalul SAI nu auditează sistematic întregul obiect al auditului intern, iar 6 SAI (12%) nu determină resursele necesare și disponibile pentru activitate. Totodată, 1 SAI (2%) elaborează planuri de activitate fără a ține cont de expunerea EP la riscuri, inclusiv la riscurile de fraudă și corupție.

Ponderea resurselor de timp alocate pentru realizarea misiunilor de audit intern în totalul resurselor de timp disponibile constituie 71%.

În concluzie, MF reiterează importanța procesului de planificare în activitatea de audit intern, deoarece acesta constituie veriga de conexiune cu întreaga activitate a EP și are menirea de a contribui la controlul riscurilor și obstacolelor care pot afecta atingerea obiectivelor.

3.2.2. Realizarea misiunilor de audit

Printre domeniile auditate cu risc înalt, în anul 2020, SAI au raportat următoarele: achiziții publice (printre care evaluarea, prin prisma CIM, a procesului de achiziții publice și utilizării mijloacelor în vederea prevenirii, diminuării și lichidării consecințelor pandemiei de Covid-19), managementul resurselor umane, managementul performanțelor și al riscurilor, evidența contabilă, TI, gestionarea medicamentelor.

Din informațiile raportate, multe SAI au comunicat evaluarea elementelor sistemului CIM, precum mediul de control, managementul performanțelor și al riscurilor.

Cît privește misiunile de audit intern realizate, în perioada de raportare au fost planificate 216 misiuni, inclusiv 181 misiuni de asigurare și 35 misiuni de consiliere.

Totodată, în anul 2020, au fost desfășurate 134 de misiuni din cele planificate, iar suplimentar fiind efectuate 68 misiuni de audit intern ad-hoc. Astfel, a fost realizat un număr total de 202 misiuni de audit intern. Figura nr.13 relatează o imagine generală, cu privire la realizarea misiunilor de audit intern în raport cu misiunile de audit intern planificate.

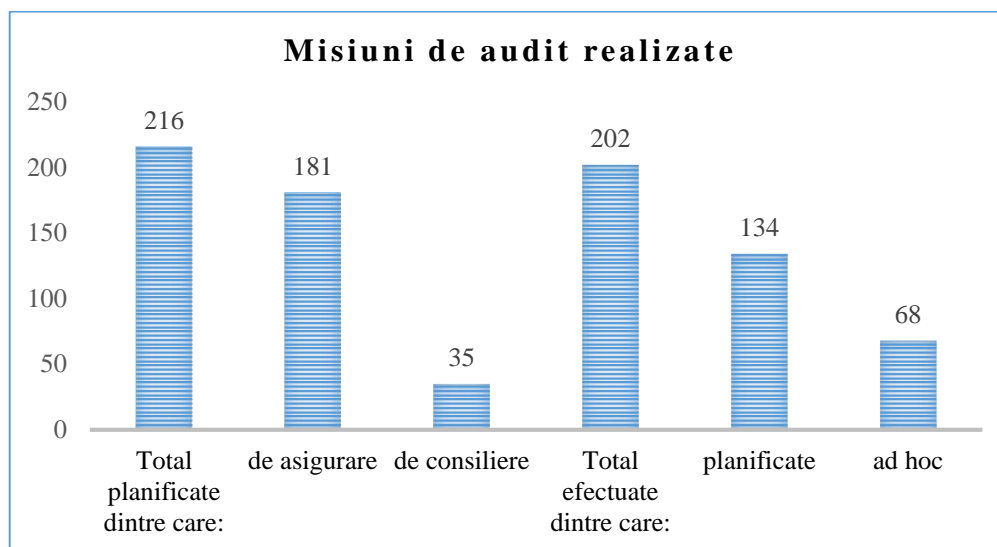

Figura nr.13. Realizarea misiunilor de audit intern

Se observă o deviere dintre misiunile de audit planificate și cele desfășurate, avînd în vedere că numărul misiunilor ad-hoc este foarte mare (68 de misiuni ad-hoc la 134 misiuni planificate în total). Acest fapt se datorează situațiilor urgente parvenite pe timp de criză pandemică.

Concomitent, SAI au raportat că efectuează misiuni de audit intern în cadrul EP subordonate, însă se atestă faptul că acestea nu acoperă suficient universul de audit.

În acest sens, MF recomandă efectuarea de către SAI din cadrul EP ierarhic superior a misiunilor de audit orizontale în EP subordonate cu scopul de a economisi resursele de audit și de a răspîndi concluziile de audit pe un segment mai larg.

Cît privește tipurile misiunilor de audit, prevalează auditurile de conformitate (figura nr.14), și accent limitat se pune de auditarea proceselor operaționale, auditele financiare și auditele performanței. Totodată, din cauza lipsei cunoștințelor, abilităților și competențelor specializate, realizarea auditelor TI rămîne a fi cu mari rezerve.

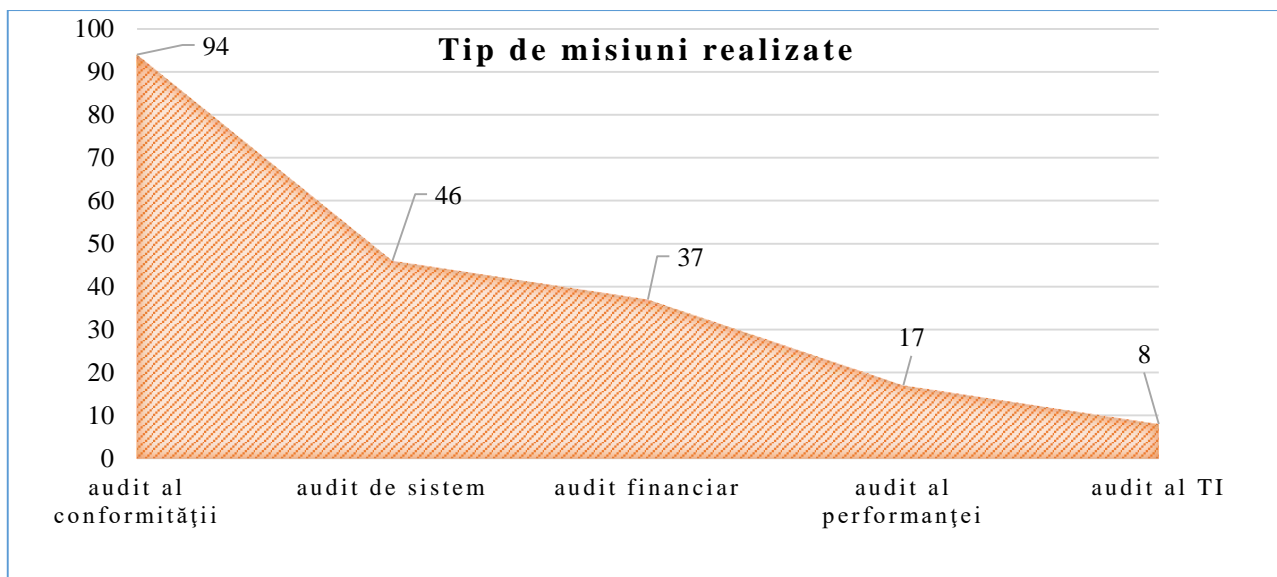

Figura nr.14. Tipuri de audite realizate

În acest sens, o oportunitate ar fi contractarea specialiștilor în domeniile specializate, în vederea realizării misiunilor de audit, în cazurile în care SAI dispun de resurse limitate sau abilități insuficiente.

Totodată, toate SAI au raportat că, în rezultatul misiunilor de audit, se elaborează raportul de audit, care include constatări și recomandări. Se solicită opinia unității auditate, după care, raportul de audit este prezentat conducerii EP. De asemenea se elaborează planuri de acțiuni de implementare a recomandărilor de audit. 7 SAI au constatat indici de potențiale fraudă și corupție, raportate în felul următor:

- ▶ prin note de serviciu către conducere și după primirea acceptului, remise organelor conform competențelor;
- ▶ prin stabilirea acțiunilor corective în rezultatul misiunii de audit.

3.2.3. Urmărirea recomandărilor de audit intern

Per ansamblu, SAI dispun de sisteme de urmărire a implementării recomandărilor, cu evidența acestora, indicarea termenelor limită de implementare, și a responsabililor.

Pentru urmărirea implementării recomandărilor, auditorii interni au raportat că această etapă constituie 15% din totalul resurselor de timp disponibile.

În anul 2020, SAI au oferit 1969 recomandări, dintre care 120 de recomandări neacceptate, ceea ce constituie 6%. De asemenea, în această perioadă au fost supuse monitorizării 2099 recomandări acceptate spre a fi implementate de către unitățile auditate, unele fiind din perioadele precedente.

Situația detaliată privind urmărirea recomandărilor de audit pe categorii de EP este prezentată în Anexa D.

Conform informațiilor din Anexa D, 1137 recomandări sunt implementate în termen, 309 recomandări au fost implementate cu depășirea termenului de realizare, 443 recomandări – implementate parțial, și 363 – neimplementate.

Principalele motive ale depășirii termenelor de implementare a recomandărilor, sunt următoarele:

- ▶ rotația sau insuficiența personalului, reticență din partea personalului;
- ▶ abordarea superficială a managerilor vis-a-vis de implementarea recomandărilor aferente sistemului CIM;
- ▶ axarea din partea unității auditate pe sarcinile operaționale prioritare (urgente), fără să conștientizeze necesitatea implementării activităților de control în cadrul domeniului de care sunt responsabili;
- ▶ schimbarea conducerii, modificarea structurii organizaționale;
- ▶ acțiunile insuficiente întreprinse de unitatea auditată pentru implementarea recomandărilor;
- ▶ situația epidemiologică urmare a pandemiei Covid-19, care a generat regimul special de muncă instituit în cadrul instituției;
- ▶ delegarea responsabilităților referitoare la procesul auditat, altei subdiviziuni;
- ▶ transferarea recomandărilor pentru anul următor;
- ▶ activități neplanificate necesare de realizat în anul de raportare: implementarea și realizarea, în regim de urgență, a unor procese noi în legătură cu punerea în aplicare a modificărilor cadrului normativ;
- ▶ comunicarea insuficientă între mai multe subdiviziuni responsabile de implementarea recomandărilor, fapt care tergiversează procesul respectiv;
- ▶ dependența de factorii externi.

3.3. Asigurarea și îmbunătățirea calității activității de audit intern

Cerințele față de funcția de audit intern sunt din ce în ce mai mari și mai complexe. Iată de ce, desfășurarea auditelor de înaltă calitate reprezintă cheia în asigurarea faptului că funcția este relevantă și flexibilă față de nevoile EP.

Astfel, fiecare SAI trebuie să dispună de Programul de asigurare și îmbunătățire a calității (în continuare, PAÎC), aprobat la nivelul entității publice, pentru a evalua conformitatea și calitatea activității de audit intern.

Din rapoartele prezentate, 35 SAI (67% SAI) au declarat că dispun de PAÎC, însă, analizând documentele efectiv disponibile în cadrul MF (DPCFPI), se constată faptul că 15 dintre acestea nu au transmis documentul respectiv.

Totodată, PAÎC nu este relevant pentru SAI constituite dintr-o singură persoană, deoarece nu poate fi asigurată supervizarea activității de audit intern. Iată de ce, consolidarea funcției de audit intern la nivelul ierarhic superior ar fi o soluție pentru o dimensionare rațională a SAI.

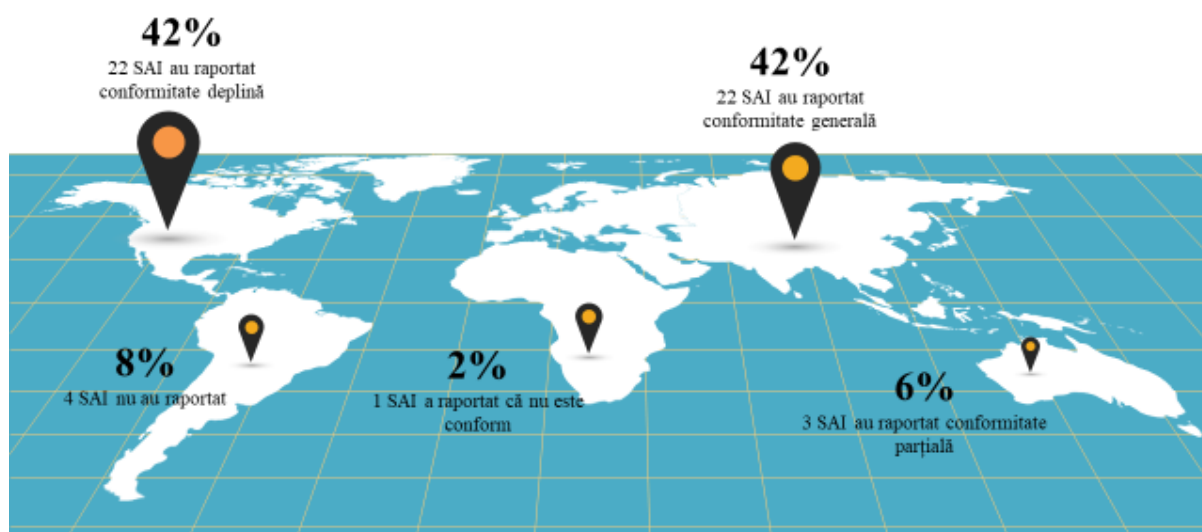

Figura nr.15. Autoevaluarea conformității de către SAI

Figura nr. 15 reliefează situația privind conformitatea SAI vis-a-vis de SNAI, Carta de audit intern și Codul etic al auditorului intern. Respectiv, se observă faptul că 42% SAI au declarat conformitate deplină și generală, 6% SAI – conformitate parțială și 2% au raportat că nu sunt conforme.

Informații detaliate ale rezultatelor autoevaluării nivelului de conformitate cu SNAI per fiecare SAI pot fi urmărite în Anexa E.

Cît privește gradul de realizare a indicatorilor cheie de performanță, de către fiecare SAI în parte, informațiile aferente sunt oferite în Anexa F. Indicatorii cheie constituie:

- ▶ gradul de realizare a Planului anual;
- ▶ nivelul de satisfacere de către subdiviziunea de audit intern a solicitărilor de consiliere;
- ▶ nivelul de utilizare a resurselor pentru misiuni ad-hoc;
- ▶ ponderea misiunilor de audit intern realizate în termenele stabilite;
- ▶ nivelul de utilizare a resurselor pentru activitatea directă de audit;
- ▶ nivelul de satisfacție al unităților auditate pentru serviciile de audit oferite.

Per general, gradul de realizare a indicatorilor de performanță constituie intervalul 50-100%. Analizînd informațiile din Anexa F, se observă că indicatorul „Nivelul de satisfacere de către subdiviziunea de audit intern a solicitărilor de consiliere” este realizat cu cea mai mare pondere – 70-100%, iar indicatorul „Nivelul de utilizare a resurselor pentru activitatea directă de audit” – reflectă cel mai mic nivel de realizare, intervalul 50-90%.

Avînd în vedere că informațiile declarate pe segmentul de autoevaluare poartă un caracter subiectiv, o imagine fidelă în acest sens va fi oferită în rezultatul misiunilor de evaluare externă a calității activității de audit intern, efectuate de către echipe independente de auditori interni cu experiență, și angajații MF.

Este important de menționat, ca MF a demarat o misiune de evaluare externă a calității în cadrul SAI, SFS. Totodată, MF dispune de un plan al misiunilor de evaluare externă pentru anul 2021, și va

desfășura acest exercițiu, menit să descopere punctele slabe ale activității de audit intern și să ofere recomandări de îmbunătățire a funcției de audit intern.

Un accent deosebit va fi pus pe calitatea activității de audit intern, precum și evaluarea obiectivă a acesteia, dar și pe stabilirea și realizarea indicatorilor de performanță ca barometru cheie al eficacității acestei funcții.

4. Coordonarea și armonizarea centralizată a CFPI

4.1. Rolul și aportul Ministerului Finanțelor

Conform prevederilor legale, MF este responsabil de elaborarea și monitorizarea politicii în domeniul CFPI. În acest sens, MF s-a focusat și în anul 2020 pe dezvoltarea următoarelor domenii:

1. politici publice;
2. instruire și capacități;
3. instituționalizare.

Anume aceste direcții de dezvoltare sunt detaliate în subcapitolele următoare.

a. Politici publice

Este necesar de considerat că MF a realizat în măsură maxim posibilă acțiunile propuse, în ciuda impedimentelor și limitărilor condiționate de pandemia Covid-19.

Următoarele acte normative și documente au fost elaborate.

- ▶ prin Legea nr.257 / 2020 a fost modificată Legea privind CFPI nr.229 / 2010, Legea privind APL nr.436 / 2006, precum și Legea pentru aprobarea Clasificatorului funcțiilor publice nr.155 / 2011. Astfel, s-a extins domeniul de aplicare al cerințelor legale privind CFPI, au fost extinse drepturile organelor APL și primarilor în vederea contractării sau asocierii în audit intern. De asemenea, au fost actualizate cerințele minime pentru funcția publică de auditor intern;
- ▶ prin Ordinul ministrului finanțelor nr.159 / 2020 a fost aprobat Regulamentul privind activitatea de audit intern prin asociere; prin Ordinul ministrului finanțelor nr.160 / 2020 a fost aprobat Regulamentul privind activitatea de audit intern pe bază de contract. În acest fel, a fost extinsă posibilitatea de a beneficia de audit intern pentru entitățile publice care nu își pot permite instituirea unei subdiviziuni de audit intern în propria structură;
- ▶ prin Ordinul ministrului finanțelor nr.161 / 2020 au fost aprobate Normele de audit intern în sectorul public. Acestea stabilesc cerințele minime obligatorii pentru activitatea de audit intern într-o abordare procedurală clară și succintă;
- ▶ Manualul CIM a fost revizuit și publicat pe pagina web a MF. În acesta au fost integrate noi modele de proceduri interne și au fost incluse abordări de dezvoltare, integrare și participare în controlul intern. Recent acesta a fost tipărit și a fost inițiat procesul de repartizare.

b. Instruire și capacități

În anul 2020 performanța MF a fost afectată de pandemia Covid-19 în realizarea planurilor sale de învățare și formare. Totuși, în semestrul al doilea au fost concentrate eforturile și realizate majoritatea obiectivelor propuse, exclusiv online.

Astfel, pentru instruire și dezvoltare de capacități au fost desfășurate următoarele activități:

- ▶ 6 cursuri de instruire pentru auditorii interni;
- ▶ 8 cursuri de instruire în CIM;
- ▶ acțiuni scurte de suport și consultanță pentru entitățile publice;
- ▶ 1 conferință jubiliară în CFPI, cu ocazia a 10 ani de la intrarea în vigoare a Legii privind CFPI nr.229 / 2010;
- ▶ aprobarea Programului de instruire și certificare a auditorilor interni;
- ▶ expedierea buletinelor informative în CFPI, inclusiv privind continuitatea activității în situații de urgență sau privind munca la distanță.

Suplimentar, cu aplicarea măsurilor maxime de prevenire, a fost desfășurată o rundă a examenului de calificare profesională a auditorilor interni. Ca rezultat, au obținut certificate de calificare profesională 32 auditori interni.

Este de menționat faptul că în luna noiembrie a anului 2020 au intrat în vigoare noile cerințe normative privind instruirea și certificarea profesională a auditorilor interni din sectorul public, ceea ce presupune proiectarea și punerea în aplicare de către MF a unui sistem complet nou, în sensul profesionalizării funcției de audit intern.

c. Instituționalizare

Având în vedere circumstanțele cauzate de pandemia Covid-19, pe acest segment MF a fost influențat considerabil în realizarea acțiunilor planificate. Întreunirile și mesele rotunde planificate, nu au fost realizate.

Totuși, a fost asigurat un contact continuu cu Inspekția financiară și Curtea de Conturi – în calitatea lor de organe de asigurare externă a funcționalității sistemelor de management al finanțelor publice, precum și cu Cancelaria de Stat.

De asemenea, ca reacție la criza pandemică, MF a asigurat livrare de suport pentru auditori interni și manageri întru adaptarea activității acestora preponderent online. În continuarea acestor inițiative și acțiuni de digitalizare, MF a elaborat și urmează să dezvolte două concepte de sisteme informaționale privind raportarea EP în audit intern și CIM, precum și în certificarea auditorilor interni.

Suplimentar, MF a realizat o misiune de evaluare externă a calității activității de audit intern, în condițiile noilor prevederi normative. Evaluarea externă va permite MF să obțină o imagine fidelă a performanței auditorilor interni și să acționeze cu rigoare.

Nu în ultimul rând, menționăm că MF este susținut în realizarea activităților sale de experți prin Acordul de colaborare încheiat cu MF al Regatului Țărilor de Jos. Prin aceste relații MF, precum și actorii cheie implicați în reformă, continuă să beneficieze de suport, expertiză și capacități suplimentare.

De asemenea, reprezentanții MF au continuat să participe (în regim online) la evenimentele Comunității Practice internaționale a auditorilor interni „Pempal”.

d. Următorii pași

Situația și circumstanțele create de pandemia Covid-19 și-au pus amprenta asupra activității MF în ansamblu, cât și pe politica în domeniul CFPI. Astfel, au apărut provocări noi, în timp ce provocările vechi sunt la fel de accentuate.

Mai mult, capacitățile numerice de personal, atât în MF, cât și în EP își au impactul nedorit la implementarea / dezvoltarea CFPI.

Valabile și pentru anul 2020, MF declară următoarele obiective și priorități pe termen mediu privind dezvoltarea CFPI:

- ▶ punerea în aplicare a Programului de instruire și certificare a auditorilor interni;
- ▶ efectuarea auditurilor orizontale pe subiecte de interes național;
- ▶ digitalizarea proceselor de raportare a CIM și auditului intern, precum și procesului de certificare a auditorilor interni;
- ▶ armonizarea și dezvoltarea proceselor economico-financiare, achiziții publice, TI, patrimoniale, inclusiv prin profesionalizarea funcțiilor cheie de management financiar public, cât și prin evaluarea de către auditorii interni.

4.2. Rolul și aportul Consiliului CFPI

Rolul Consiliului CPFI constă în:

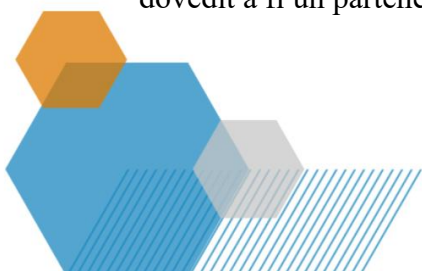
1. avizarea proiectelor de acte normative în domeniul CFPI;
2. avizarea raportului anual consolidat privind controlul financiar public intern;
3. examinarea aspectelor problematice privind funcționarea sistemului de control financiar public intern și înaintarea propunerilor pentru remedierea acestora.

Pe perioada de raportare, Consiliul CFPI și-a realizat atribuțiile în cadrul a două ședințe ordinare și o ședință în regim de lucru, în care a fost coordonat cu membrii Consiliului CFPI proiectul Raportului anual consolidat privind CFPI pentru anul 2019.

Astfel, în februarie 2020, Consiliul CFPI s-a întrunit ordinar și a aprobat raportul de activitate pentru anul 2019 și planul de activitate pentru anul 2020.

În luna decembrie a anului 2020, au fost dezbătute și avizate pozitiv trei proiecte de acte normative și Programul de instruire și certificare a auditorilor interni. Aceste proiecte și documente au fost ulterior aprobate de către ministrul finanțelor.

Având în vedere expertiza și domeniul profesional individual al membrilor, Consiliul CFPI s-a dovedit a fi un partener și consilier strategic întru dezvoltarea în continuare a conceptului CFPI.

4.3. Rolul și aportul Asociației Auditorilor Interni

În luna decembrie 2020, MF a încheiat cu Asociația Auditorilor Interni din RM un Acord de colaborare ce stabilește un parteneriat de lungă durată în scopul colaborării în comun, în vederea organizării studiilor și schimbului reciproc de cunoștințe și experiență pentru asigurarea unei bune pregătiri și perfecționării continue a specialiștilor din entitățile publice, în special în domeniul CIM și auditului intern.

Pe parcursul anului 2020, MF a realizat acțiuni comune cu Asociația Auditorilor Interni, fapt ce demonstrează atingerea scopului declarat în acord.

Suplimentar, MF a declarat oferirea suportului său și colaborarea în continuare pentru a profesionaliza specialiștii din domeniul managementului finanțelor publice și mizează pe un efort comun cu rezultate realiste!

4.4. Decizia Prim-ministrului

Ca rezultat al elaborării și prezentării către Guvernul RM a Raportului anual consolidat privind CFPI pentru anul 2019, Prim-ministrul a aprobat Decizia nr.24 din data de 18 august 2020.

Decizia cuprinde o serie de acțiuni spre realizare de către ministere, alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului, precum și de către structurile organizaționale din sfera lor de competență. De asemenea, cuprinde acțiuni cu caracter de recomandare pentru autoritățile administrației publice locale.

Suplimentar, în decizie au fost indicați și termeni limită pentru raportarea implementării acesteia – decembrie 2020. MF a adus la cunoștință repetat despre obligațiunile de implementare și raportare în luna ianuarie 2021. Astfel, se atenționează că la data elaborării prezentului raport consolidat, au raportat 15 din 25 ministere și alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului, precum și 10 din 35 organe APL II.

Obiectivele Deciziei Prim-ministrului sunt următoarele:

1. conformarea și armonizarea sistemelor CIM și activității de audit intern la cerințele cadrului normativ în domeniu;
2. coordonarea și supravegherea organizării și dezvoltării CIM în entitățile din sfera de competență;
3. garantarea nivelului optim de independență și condițiilor adecvate pentru activitatea de audit intern;
4. examinarea Raportului anual consolidat precedent în ședințele consiliilor locale și asigurarea unui nou impuls de dezvoltare a sistemelor CIM și funcției de audit intern.

Ca rezultat al analizei rapoartelor recepționate se constată că la obiectivul întâi entitățile publice în mare parte au raportat despre autoevaluarea, raportarea CIM și emiterea declarației de răspundere managerială. Totodată, au fost raportate aspecte îmbunătățite privind procesele, riscurile, performanțele. Atenție se acordă și sistemelor de comunicare și informație. Totuși, percepția insuficientă a naturii CIM tinde să deplaseze responsabilitatea dezvoltării acestuia către auditul intern,

ceea ce este incorect. Și în același context, entitățile au raportat despre acțiuni de conformare sau inițierea acestora privind activitatea de audit intern, chiar dacă în unele entități raportoare încă nu au fost formate SAI.

Privitor la obiectivul al doilea, instituțiile au raportat despre eforturi suplimentare inițiate în vederea monitorizării organizării și funcționării CIM, atât în structurile proprii, cât și în cadrul celor din sfera de competență. Totuși, informația raportată dublează pe alocuri cele relatate la obiectivul 1.

În ceea ce privește obiectivul al treilea, entitățile au declarat fie lipsa SAI, fie situații diferite de subordonare a SAI, fie capacități insuficiente de audit intern. Unele entități au inițiat acțiuni de majorare viitoare a numărului de auditori interni, dar în același timp MF în concluziile sale abordează situația respectivă prin calificare ca fiind una inechitabilă și neechilibrată. Astfel, sunt necesare acțiuni corective în acest sens la nivel național.

Obiectivul 4 se referă la organele APL, și realizarea acestuia a fost raportată doar de câteva dintre acestea. Totuși, se manifestă un interes cognitiv sporit, suplimentat de procesele de autoevaluare, cât și de intențiile de acorda mai mare atenție funcției de audit intern de la nivel local.

Per general, Dispoziția Prim-ministrului a fortificat acțiunile MF prin faptul că a abordat obligativitatea realizării funcțiilor și sarcinilor de CIM și audit intern din alte perspective. Totuși, per întreg sector public se manifestă un interes slab față de reformă, ceea ce este cauzat de factori de natură și sursă diferită.

4.5. Programul de dezvoltare CFPI pentru anii 2018-2020

Anul 2020 a fost ultimul an de implementare a Planului de acțiuni pentru implementarea Programului de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru anii 2018-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.124 / 2018.

Responsabili de implementarea planului de acțiuni au fost MF, Consiliul CFPI de pe lângă MF, MJ, celelalte ministere, CNAM, CNAS, PM Chișinău, Bălți, Cahul, Agenția Achiziții Publice, instituții de învățământ superior și instituții specializate de învățământ de formare continuă, subdiviziunile de audit intern din cadrul EP.

Acțiunile din cadrul Planului de acțiuni au fost direcționate spre depășirea obstacolelor ce au fost identificate la momentul elaborării planului, precum și spre crearea unui mediu de control favorabil consolidării răspunderii manageriale.

La momentul planificării, următoarele obiective au fost stabilite:

- ▶ coordonarea dezvoltării sistemului CFPI și asigurarea consecvenței cu politicile și programele generale;
- ▶ dezvoltarea sistemelor curente CIM;
- ▶ consolidarea funcției de audit intern;
- ▶ fortificarea profesiilor din domeniul managementului finanțelor publice;
- ▶ clarificarea rolului Inspecției financiare.

Acțiunile ce se refereau parțial la obiectivul 4 și la obiectivul 5 au fost definite într-un alt context politic, astfel fiindu-le consumată relevanța și actualitatea mult înainte de finalizarea perioadei de implementare a planului de acțiuni.

Suplimentar, MF comunică că a solicitat de la EP implementatoare rapoarte de progres, cât și rapoarte de implementare a acțiunilor specifice. Astfel, o evaluare finală a implementării Programului de dezvoltare a CFPI pentru anii 2018-2020 va fi efectuată în condițiile Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386 / 2020. Raportul de evaluare va fi prezentat ulterior Guvernului.

Se menționează că o apreciere preliminară constată un ritm lent de realizare a obiectivelor propuse, chiar dacă majoritatea acțiunilor planului au fost realizate.

Este necesar de punctat că MF a inclus noi direcții strategice de dezvoltare a CFPI în cadrul modificărilor operate recent la Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2022, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.573 / 2013.

5. Concluzii și recomandări

MF a construit un model universal de raportare care să cuprindă atât CIM, cât și auditul intern, cu o distincție clară a responsabilităților și cerințelor de informare aderente la toate nivelurile administrative, indiferent din care părți și nivele provin aceste informații – conducerea superioară, managementul operațional, auditorii intern, alte părți interesate. De asemenea, informații și evaluări din partea altor instituții și organisme, precum Curtea de Conturi, își au locul în acest model de raportare.

Rolul Raportului anual consolidat privind CFPI este de a oferi Guvernului RM o imagine de ansamblu ușor de înțeles privind starea de lucruri a reformei CFPI, cuprinzând CIM și auditul intern, pentru a face concluzii și a lua decizii pentru întregul sector public sau întreaga țară. Intenția prezentului Raport este de a aborda părțile slabe individuale sau sistemice majore și de a forța implementarea, pe care MF nu este împuternicit ori capabil să o execute.

Și chiar dacă domeniul de competențe și autoritate al MF este suficient de mare, an de an se dovedește că examinarea și evaluarea situației per ansamblu, și respectiv, recomandările înaintate nu își au efectul scontat deplin. În ciuda diversității metodelor și instrumentelor utilizate, există o serie de provocări și tendințe ce transformă reforma CFPI într-un proces anevoios și de lungă durată.

Astfel, la fel ca și în anii precedenți, informația și datele prezentate în raport relevă progrese ne semnificative în implementarea / dezvoltarea CIM și a auditului intern în cadrul EP. Aceasta se datorează cel puțin următorilor factori, unii fiind repetați din perioadele precedente:

- ▶ percepție și conștientizare redusă a necesității și beneficiilor reformei CFPI;
- ▶ răspundere managerială slab dezvoltată și lipsa de asumare a acesteia;
- ▶ coordonare insuficientă privind CIM în interiorul EP, cât și între reforma managementului finanțelor publice și reforma administrației publice;
- ▶ resurse de personal limitate, atât în domeniul CIM și audit intern, cât și în cadrul funcției de armonizare centralizată, necesare instruirii, armonizării, promovării și evaluării privind CFPI;
- ▶ SAI subdimensionate și cu capacități insuficiente pentru conformarea cu standardele profesionale;
- ▶ instabilitate politică, constrângeri și inconsecvență a deciziilor politice aferente;
- ▶ impactul pandemiei Covid-19.

Acești factori se manifestă cu certitudine și se constată din toate perspectivele menționate în acest capitol, rezultatele evaluării cărora sunt prezentate în corpul de bază al raportului. Acestea sunt autoevaluarea efectuată de către manageri privind funcționalitatea CIM, evaluarea executată de către auditorii interni, fie prin misiuni individuale, fie prin opinie separată, imaginea prezentată de către Curtea de Conturi. O concluzie aparte este că sistemele de evaluare și raportare devin mai realiste și fidele, având în vedere aceeași imagine constatată și raportată din mai multe perspective și puncte de vedere.

Într-o manieră repetată, MF declară că pentru a depăși lacunele sistemului CFPI este necesară asumarea angajamentului, precum și conjugarea eforturilor tuturor părților interesate, de la angajați, la conducători top, chiar cei politici.

Astfel, se consideră oportună întreprinderea, în perioada imediat următoare, a următoarelor acțiuni pentru consolidarea sistemului CFPI, inclusiv:

a. Ministerul Finanțelor

În calitate de autoritate responsabilă de politicile în domeniul CFPI, precum și de armonizarea centralizată a acestuia, MF își va concentra eforturile pe următoarele acțiuni:

- ▶ conștientizare, mediatizare și instruire continuă în domeniul CFPI, inclusiv CIM și auditului intern;
- ▶ punere în aplicare a noului Program de instruire și certificare a auditorilor interni, precum digitalizarea examenelor de evaluare a competențelor profesionale ale acestora;
- ▶ simplificarea procedurilor de audit intern cu includerea acestora într-un Manual nou de audit intern;
- ▶ digitalizarea proceselor de raportare în domeniul CIM și auditului intern;
- ▶ evaluare externă a activității de audit intern în sectorul public;
- ▶ coordonarea efectuării misiunilor de audit intern orizontale ministeriale, pe subiecte de interes național;
- ▶ identificarea potențialelor soluții de reglementare a dimensionării minime a SAI, cât și a remunerării muncii auditorilor interni;
- ▶ coordonare și integrare intensificată cu reforma managementului finanțelor publice, inclusiv pe domenii de contabilitate, buget, achiziții publice.

b. Managerii entităților publice

Conform prevederilor legale, managerul EP este responsabil de implementarea / dezvoltarea sistemului CIM și, după caz, de asigurarea condițiilor adecvate funcționării auditului intern. Ca rezultat al analizei informațiilor și datelor raportate, se reiterează următoarele acțiuni necesare de implementat de către managerii entităților publice:

- ▶ asigurarea reacției la rezultatele autoevaluării sistemului CIM, prin acțiuni de îmbunătățire sau corectare a situației curente;
- ▶ instituirea mecanismelor de coordonare a sistemului CIM în EP și, după caz, în entitățile subordonate;
- ▶ instituirea unor proceduri interne formale privind managementul continuității activității și situațiilor de urgență, cu accent pe sustenabilitatea proceselor critic importante, inclusiv privind munca la distanță / online;
- ▶ pentru entitățile ce cad sub incidența art.19, alin.(1¹) din Legea nr.229/2010 privind CFPI, asigurarea numărului minim de unități de personal în cadrul SAI; după caz, consolidarea SAI din contul unităților de personal din cadrul entităților subordonate;
- ▶ crearea condițiilor necesare activității de audit intern în conformitate cu standardele profesionale, precum și nivelului optim de independență a acesteia;

- ▶ după caz, utilizarea auditului intern prin asociere sau pe bază de contract, pentru acoperirea întregului univers de audit;
- ▶ sporirea activităților de dezvoltare profesională în domeniul managementului finanțelor publice, CIM și, după caz, în domeniul auditului intern;
- ▶ tonul de vîrf organizațional și individual privind performanțele operaționale și financiare, cît și legalitatea și controlul operațiunilor.

c. Auditorii interni

Avînd în vedere constatările din raport, auditorii interni urmează să:

- ▶ dezvolte competențele profesionale, inclusiv prin auto-instruire, cu accent sporit în fraudă și TI;
- ▶ considere securitatea comunicării / păstrării informațiilor și datelor utilizate / produse pe parcursul activității;
- ▶ elaboreze și aplice Programul de asigurare și îmbunătățire a calității activității de audit intern;
- ▶ eficientizeze maxim utilizarea resurselor de audit intern, stabilind indicatori relevanți de performanță;
- ▶ evalueze cel puțin o dată la trei ani a proceselor cu risc sporit din domeniile financiar-contabil, achiziții publice și administrare a activelor;
- ▶ evalueze procesele de management al continuității activității și situațiilor de urgență, munca la distanță / online;
- ▶ evalueze continuu riscurile legate de fraudă și TI;
- ▶ fortifice mecanismele de comunicare a neregulilor, suspiciunilor de fraudă / corupție;
- ▶ utilizeze tehnici de audit intern agil, pentru a face față circumstanțelor și cerințelor în continuă schimbare;
- ▶ efectueze misiuni de audit intern orizontale în cadrul entităților subordonate, acoperind domeniile cu risc sporit concomitent în mai multe EP din subordine.

d. Cancelaria de Stat

Reforma CFPI este una inter-conectată și inter-dependentă de toate aspectele Reformei managementului finanțelor publice și Reformei administrației publice, necesitînd un accent deosebit pe integrare și coordonare. O avansare realistă presupune sinergie în schimbare la toate nivelele administrației publice.

Avînd în vedere și constatările din raport, se recomandă fortificarea mecanismelor și instrumentelor de răspundere managerială și politică – componentă ce reprezintă fundamentul reformelor menționate anterior, prin următoarele:

- ▶ divizarea clară a rolurilor atribuite și deciziilor luate de reprezentanții puterii politice și funcționarii publici de rang înalt, pentru ca liderii politici să fie scutiți de decizii de management operațional, fiind responsabili doar de strategie și direcția de dezvoltare;
- ▶ proceduri clare de delegare a autorității de a decide și utiliza resurse, inclusiv financiare / umane;
- ▶ proceduri clare și sisteme de planificare orientate spre rezultat, cu evaluare obiectivă și răspundere pentru performanțele atinse; dezvoltarea unor sisteme eficiente interne de planificare și raportare;
- ▶ cadru de competențe pentru conducătorii de vîrf și managerii operaționali, utilizat atât la angajare / numire în funcție, cât și la evaluarea performanțelor;
- ▶ ton de vîrf organizațional și individual privind performanțele operaționale și financiare, cât și legalitatea și controlul operațiunilor;
- ▶ mediatizare, suport și focus spre reformare și implementare a CFPI, inclusiv CIM și auditului intern.

6. Anexe

Informația generală a conformității cu SNCI

SNCI	Nivel de conformitate					
	APC			APL II		
	Conform	Parțial conform	Neconform	Conform	Parțial conform	Neconform
<i>Mediul de control</i>						
Etica și integritatea	14	9	-	21	12	-
Funcții, atribuții și sarcini	20	3	-	29	4	-
Angajamentul față de competență	15	8	-	20	13	-
Abordarea și stilul de operare al conducerii	20	3	-	28	5	-
Structura organizațională	20	3	-	33	-	-
Împuterniciri delegate	11	12	-	24	9	-
<i>Managementul performanțelor și al riscurilor</i>						
Stabilirea obiectivelor	17	6	-	27	6	-
Planificarea, monitorizarea și raportarea privind performanțele	11	12	-	12	21	-
Managementul riscurilor	10	13	-	5	25	3
<i>Activitățile de control</i>						
Tipurile activităților de control	13	10	-	24	9	-
Documentarea proceselor	6	16	1	7	24	2
Divizarea obligațiilor și responsabilităților	7	16	-	13	10	-
<i>Informația și comunicarea</i>						
Informația	21	2	-	24	9	-
Comunicarea	17	6	-	20	13	-
<i>Monitorizarea</i>						
Monitorizarea continuă	9	14	-	4	29	-
<i>Patrimoniul, finanțe și tehnologii informaționale</i>						
Planificarea și executarea bugetului	8	15	-	24	9	-
Evidența contabilă și patrimoniul	16	7	-	27	6	-
Achiziții publice și executarea contractelor	9	14	-	15	17	1 - fără răspuns
Salarizarea	21	2	-	24	9	-
Tehnologii informaționale	13	10	-	12	20	1

Conformitatea organelor APC cu prevederile SNCI

Entitate APC vs SNCI	SNCI 1	SNCI 2	SNCI 3	SNCI 4	SNCI 5	SNCI 6	SNCI 7	SNCI 8	SNCI 9	SNCI 10	SNCI 11	SNCI 12	SNCI 13	SNCI 14	SNCI 15	Buget	Contabilitate	Achiziții Publice	Salarizarea	TI	Total Implementate	Conformitate Raport	Declarație
Ministere																							
Ministerul Economiei și Infrastructurii	P	I	I	I	I	I	I	I	P	I	P	P	I	P	P	P	I	I	I	I	13	Parțial	Parțial
Ministerul Justiției	P	I	P	I	I	P	P	I	P	I	P	P	P	P	P	I	P	I	I	I	9	Parțial	Parțial
Ministerul Afacerilor Interne	P	P	I	I	I	P	I	P	I	I	P	P	I	I	P	I	I	P	I	I	12	Parțial	Parțial
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	P	P	I	I	P	I	I	P	P	P	N	P	I	I	P	P	I	I	I	P	9	Parțial	Parțial
Ministerul Apărării	I	I	I	I	I	I	I	P	I	I	I	I	I	P	P	P	P	P	I	I	13	Parțial	Conform
Ministerul Agriculturii Dezvoltării Regionale și Mediului	I	I	P	I	P	P	I	I	P	I	P	P	I	I	P	P	P	P	I	I	10	Parțial	Parțial
Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	I	I	I	I	I	I	I	P	P	P	P	P	I	I	P	P	P	P	P	I	9	Parțial	Parțial
Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	P	I	I	P	I	I	I	P	P	P	P	P	I	P	I	P	I	P	I	I	10	Parțial	Parțial
Ministerul Finanțelor	I	I	I	P	I	P	I	I	I	I	P	I	I	I	I	I	P	I	I	I	16	Parțial	Parțial
Cancelaria de Stat	P	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	P	I	I	I	I	P	17	Parțial	Parțial
Autorități Administrative Centrale																							
Casa Națională de Asigurări Sociale	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	P	I	I	I	I	I	P	I	I	18	Parțial	Parțial
Compania Națională de Asigurări în Medicină	I	I	P	I	I	P	I	I	I	P	P	I	I	I	I	P	P	P	I	P	11	Parțial	Parțial
Agencia de Investiții	P	P	P	I	I	P	I	I	P	P	P	P	I	I	P	P	P	I	I	P	7	Parțial	Parțial
Agencia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală	I	I	I	I	I	I	I	I	P	P	I	I	I	I	I	P	I	P	I	I	15	Parțial	Parțial
Agencia Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	P	I	I	I	I	I	I	P	I	I	P	P	I	I	P	P	I	P	P	P	10	Parțial	Conform
Agencia Națională pentru Cercetare și Dezvoltare	I	I	P	I	I	P	P	P	P	I	P	I	I	I	P	P	I	I	I	I	12	Parțial	Parțial
Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor	P	I	I	I	I	P	I	P	P	P	P	P	I	I	P	P	I	P	I	P	9	Parțial	Parțial
Agencia Proprietăți Publice	I	I	I	I	I	I	I	I	P	I	P	I	I	I	P	I	I	P	I	I	16	Parțial	Parțial
Agencia Relații Interetnice	I	I	P	I	I	P	I	I	P	I	I	P	I	I	I	I	I	I	I	P	15	Parțial	Conform
Biroul Național de Statistică	P	I	P	P	I	P	I	P	P	P	P	P	I	P	P	P	P	P	I	P	5	Parțial	Parțial
Serviciul de Protecție și Pază de Stat																							
Agencia Servicii Publice	I	I	P	I	I	I	P	P	I	P	P	I	I	P	I	I	I	I	I	I	14	Parțial	Parțial
Agencia Națională Antidoping	I	I	I	I	P	P	I	P	I	I	P	P	P	P	I	P	I	P	I	P	10	Parțial	Parțial
STISC	I	I	I	I	I	I	I	P	P	I	P	P	I	I	P	P	I	P	I	P	12	Parțial	Parțial
Agencia Relații Funciare și Cadastru	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	20	Conform	Conform
Implementate	14	21	16	21	21	13	18	12	10	14	6	7	22	17	9	8	17	10	22	14			
Parțial implementate	10	3	8	3	3	11	6	12	14	10	17	17	2	7	15	16	7	14	2	10			
Neimplementate	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0			

I - implementat

P - parțial implementat

N - neimplementat

FR - fără răspuns

Conformitatea organelor APL II cu prevederile SNCI

Entitate APC vs SNCI	SNCI 1	SNCI 2	SNCI 3	SNCI 4	SNCI 5	SNCI 6	SNCI 7	SNCI 8	SNCI 9	SNCI 10	SNCI 11	SNCI 12	SNCI 13	SNCI 14	SNCI 15	Buget	Contabilitate	Achiziții Pu	Salarizarea	TI	Total Implementate	Conformitate Raport	Declaratie
Primăria mun. Chișinău	I	P	I	I	I	I	I	I	P	I	P	I	I	P	P	I	I	I	I	P	14	Parțial	Parțial
Primăria mun. Bălți	P	I	P	I	I	I	I	P	I	I	P	P	I	I	I	I	P	I	I	I		Parțial	Parțial
UTA Găgăuz Yeri	I	I	P	P	I	I	I	I	I	I	P	I	I	I	P	P	I	I	I	I		Parțial	Conform
CR Anenii Noi	P	I	P	I	I	I	I	P	P	P	P	P	I	P	P	P	P	P	P	P	6	Parțial	Parțial
CR Basarabeasca																							
CR Briceni	I	I	P	I	I	I	I	I	P	P	P	P	P	I	P	I	P	P	P	P	9	Parțial	Conform
CR Cahul	P	P	I	P	I	P	I	P	P	I	N	P	P	P	P	I	I	P	P	N	6	Parțial	Parțial
CR Cantemir	I	I	I	I	I	I	I	I	P	I	P	P	I	I	P	P	I	P	I	P	13	Parțial	Conform
CR Călărași	I	I	I	I	I	I	I	P	N	I	N	I	I	I	P	I	I	I	I	I	16	Parțial	Parțial
CR Căușeni	P	I	I	I	I	I	I	I	N	I	P	P	I	I	P	I	I	I	I	I	15	Parțial	Parțial
CR Cimișlia	I	I	P	I	I	I	I	P	P	P	P	P	P	P	P	I	I	P	I	P	9	Parțial	Parțial
CR Criuleni	I	I	I	I	I	P	P	P	P	I	P	P	I	I	P	I	I	P	P	I	11	Parțial	Parțial
CR Dondușeni	I	I	I	I	I	P	I	P	P	I	P	P	P	P	P	P	I	P	I	P	10	Parțial	Parțial
CR Drochia	I	I	I	I	I	P	P	P	P	I	P	P	I	I	P	I	I	I	I	P	13	Parțial	Parțial
CR Dubăsari	P	I	I	P	I	P	P	P	N	P	P	P	I	P	P	I	I	F/R	P	P	6	Parțial	Parțial
CR Edineț	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	P	P	I	I	P	I	I	P	I	I	16	Parțial	Parțial
CR Fălești	I	I	I	I	I	I	I	P	P	I	P	I	I	I	P	I	I	P	I	I	15	Parțial	Conform
CR Florești	I	I	I	I	I	I	I	P	P	P	P	P	I	P	P	I	I	I	I	P	12	Parțial	Parțial
CR Glodeni	P	I	P	I	I	I	I	I	P	I	I	I	I	I	I	I	I	I	P	I	16	Parțial	Conform
CR Hîncești	P	I	P	I	I	I	I	P	I	P	P	P	P	I	P	P	P	I	P	P	8	Parțial	Conform
CR Ialoveni	I	I	I	I	I	I	I	I	P	I	I	I	I	P	P	I	I	P	I	I	16	Parțial	Parțial
CR Leova	I	I	I	I	I	I	I	I	P	I	P	I	I	I	I	I	I	I	I	P	17	Parțial	Parțial
CR Nisporeni	I	I	I	I	I	I	I	I	P	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	P	18	Parțial	Conform
CR Ocnița	P	P	P	I	I	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	I	I	P	4	Parțial	Parțial
CR Orhei	P	I	P	P	I	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	I	P	3	Parțial	Parțial
CR Rezina																							
CR Rîșcani	I	P	P	I	I	I	I	P	P	I	I	I	I	I	P	I	I	I	I	I	15	Parțial	Parțial
CR Singerei	P	I	I	I	I	I	I	P	P	I	I	I	I	I	P	I	I	P	I	P	14	Parțial	Parțial
CR Soroca	I	I	P	I	I	P	P	I	P	I	P	I	P	P	P	I	I	P	I	P	10	Parțial	Parțial
CR Șoldănești	P	I	I	I	I	I	I	P	P	I	P	I	I	P	P	I	I	P	P	P	11	Parțial	Parțial
CR Ștefan Vodă	I	I	P	I	I	I	I	I	P	I	I	I	I	I	P	I	I	I	I	P	16	Parțial	Conform
CR Strășeni	I	I	I	I	I	P	I	P	P	I	P	P	I	P	P	I	I	P	I	P	11	Parțial	Parțial
CR Taraclia	I	I	I	I	I	I	I	P	P	I	I	P	I	I	P	P	I	I	I	I	15	Parțial	Parțial
CR Telenești	P	I	P	P	I	P	I	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	3	Parțial	Parțial
CR Ungheni	I	I	I	I	I	I	I	P	I	I	P	P	I	I	P	I	I	I	I	I	16	Parțial	Parțial
Implementate	21	29	20	28	33	24	27	12	5	24	7	13	24	20	4	24	27	15	24	12			
Parțial implementate	12	4	13	5	0	9	6	21	25	9	24	20	9	13	29	9	6	17	9	20			
Neimplementate	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1			

I - implementat
P - parțial implementat
N - neimplementat
F/R - fără răspuns

**Informație privind urmărirea recomandărilor de audit intern
pe parcursul anului 2020**

<i>Grupa de EP</i>	<i>Nr. recomandărilor oferite</i>	<i>Nr. recomandărilor care nu au fost acceptate</i>	<i>Nr. recomandărilor urmărite</i>	<i>din care, în anul 2020:</i>			
				<i>implementate în termen</i>	<i>implementate cu depășirea termenului de realizare</i>	<i>implementate parțial</i>	<i>Neimplementate</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
<i>Autorități și instituții publice subordonate Guvernului</i>							
Ministere	210	43	150	106	8	36	24
Alte autorități și instituții publice subordonate Guvernului	371	6	327	154	36	143	34
Entități publice subordonate APC, inclusiv la autogestiune	1054	71	1208	736	85	197	255
<i>Organe APL</i>							
APL de nivelul II	334	0	414	141	180	67	50
APL de nivelul I	0	0	0	0	0	0	0
TOTAL	1969	120	2099	1137	309	443	363

Anexa E

Sumarul autoevaluării activității de audit intern

Nr.	Instituția	SNAI 1000	SNAI 1100	SNAI 1200	SNAI 1300	SNAI 2000	SNAI 2100	SNAI 2200	SNAI 2300	SNAI 2400	SNAI 2500	SNAI 2600	Gradul de conformitate	Nivel de conformitate
1	MF	100%	100%	96,70%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	99,7	DC
2	MAEIE	90%	97%	77%	42%	76%	94%	78%	78%	87%	83%	100%	80	GC
3	MAI	100%	100%	90%	100%	97%	94%	89%	89%	90%	92%	100%	94	GC
4	MADRM	100%	100%	83,33%	95,83%	78,80%	83,33%	92,59%	100%	96,70%	96,70%	100%	91,87	GC
5	MEI	85,70%	90%	90%	45,80%	60,60%	61,10%	81,50%	77,80%	96,70%	58,30%	66,70%	78,04	GC
6	MECC	81%	86%	100%	38%	36%	55%	37%	72%	70%	67%	67%	60,16	PC
7	MSMPS	100%	100%	100%	100%	94%	100%	100%	83%	100%	50%	100%	93	GC
8	AGEPI	100%	88%	100%	100%	88%	89%	100%	94%	100%	100%	100%	96	DC
9	ANSA	100%	100%	100%	95%	100%	100%	100%	94%	96%	100%	100%	98,78	DC
10	CNAS	100%	100%	100%	100%	97%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	99,5	DC
11	CNAM	100%	92,59%	96,30%	100%	87,88%	94,44%	91,67%	88,89%	100%	100%	100%	94,81	DC
12	ARI													
13	ANCD	100%	100%	100%	50%	97%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	94,5	DC
14	APP	100%	90%	96,70%	100%	97%	83%	100%	83%	100%	100%	100%	95,5	DC
15	AGE	100%	100%	100%	100%	59%	50%	100%	75%	100%	0,00	100%	88,9	GC
16	ASP	100%	100%	83,30%	100%	96,90%	100%	95,80%	83,30%	93,30%	100%	100%	95,1	DC
17	STISC	100%	90%	93,30%	100%	97%	100%	100%	83,30%	100%	100%	100%	95,12	DC
18	PMB													
19	PMC	100%	100%	83%	100%	94%	100%	93%	100%	93%	100%	100%	94,3	GC
20	CR Cantemir	100%	100%	100%	100%	90,90%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	98,78	DC
21	CR Căușeni	90,47%	90%	90%	91,66%	87,87%	83,33%	88,88%	83,33%	90%	100%	100%	89,43	GC
22	CR Florești	90%	86%	63%	83%	75%	50%	88%	100%	80%	100%	100%	80,9	GC
23	CR Glodeni	100%	100%	100%	100%	83%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	99,18	DC
24	CR Hîncești	90,47%	93,33%	53,33%	70,83%	87,87%	66,66%	100%	33,33%	93,30%	100%	66,66%	79,67	GC
25	CR Sîngerei	100%	87%	81%	96%	76%	83%	100%	78%	100%	92%	100%	89	GC
26	CR Ungheni	91%	90%	80%	96%	82%	83%	81%	89%	87%	75%	67%	85	GC
27	AEE	100%	100%	100%	100%	93%	100%	100%	94%	100%	100%	100%	98,78	DC
28	Ag. Moldsilva	100%	86%	89%	88%	82%	83%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	55,69	PC
29	SV	100%	90%	93,30%	100%	90%	100%	88,80%	100%	100%	100%	100%	98	DC
30	SFS	100%	90%	93,33%	95,83%	87,87%	94,44%	88,89%	94,44%	93,33%	91,67%	100%	93,09	GC
31	STI al MAI	90,50%	76,70%	93,30%	83,30%	84,80%	100%	92,60%	94,40%	96,70%	100%	100%	90,24	GC
32	AAIJ													
33	AIPA	100%	96,60%	100%	100%	96,90%	88,90%	100%	94,40%	100%	100%	100%	98,3	DC
34	ANOFM	85,70%	88,90%	93,30%	62,50%	87,90%	94,40%	95,80%	77,80%	90%	75%	66,70%	85,8	GC
35	ANP	85%	83%	33%	17%	21%	11%	59%	61,00%	74,00%	33%	33%	48,8	NC
36	ANTA	95,20%	100%	90%	91,70%	87,90%	83,30%	96,30%	94,40%	96,70%	83,30%	100%	92,7	DC
37	ARM													
38	IGP	100%	100%	96,60%	100%	100%	83,30%	96,30%	100%	100%	100%	100%	96	DC
39	IGPF	100%	100%	83%	100%	100%	94%	100%	100%	96,70%	100%	100%	97	DC
40	IPM	100%	100%	94%	96%	97%	95%	97%	100%	100%	92%	100%	97,15	DC
41	Serviciul 112	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	83,30%	96,60%	100%	100%	98,3	DC
42	AMTAP	100%	90%	96,67%	83,33%	87,88%	88,89%	88,89%	83,33%	96,67%	100%	100%	91,46	GC
43	USM	100%	96,67%	96,67%	83,33%	84,85%	88,89%	88,89%	83,33%	96,67%	100%	100%	91,87	GC
44	USMF Testemițanu	100%	100%	90%	100%	97%	89%	100%	100%	100%	100%	100%	98	DC
45	IMSP SCTO	100%	100%	93%	96%	100%	89%	100%	94%	100%	100%	100%	98	DC
46	IMSP IO	100%	100%	83,33%	75%	54,54%	66,67%	62,68%	55,55%	66,67%	96,70%	100%	74,79	GC
47	IMSP CRDM	100%	90%	96,67%	100%	96,97%	94,44%	100%	88,89%	100%	100%	100%	96,75	GC
48	IMSP IMC	100%	90%	96,67%	100%	96,97%	94,44%	100%	88,89%	100%	100%	100%	96,75	GC
49	IMSP Fiziopneumologie	72%	70%	80%	9%	55%	43%	60%	56%	60%	50%	67%	56,91	PC
50	IMSP SC Psihiatrie	100%	88,90%	86,70%	87,50%	75,70%	83,30%	87,50%	83,30%	93,30%	83,30%	100%	86,7	GC
51	IMSP V Ignatenco	100%	80%	80%	87,50%	100%	77,70%	88,90%	94,40%	80%	100%	100%	88,2	GC
52	IMSP SC Bălți	100%	100%	96,70%	100%	97%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	99,2	DC

22 - DC
22 - GC
3 - PC
1 - Neconform
4 - Nu au completat

Indicatorii de performanță a SAI din cadrul ministerelor și altor APC

Indicatori	Ministerul Finanțelor	MAEIE	MAI	MADRM	MEI	MECC	MSMPS	AGEPI	ANSA	CNAS	CNAM	ARI	ANCD	APP	AGE	ASP	STISC
Entități																	
Gradul de realizare a Planului anual	100%	79%	100%	80%	20%	80%	100%	89%	60%	100%	100%	-	90%	100%	89%	82%	100%
Nivelul de satisfacere de către subdiviziunea de audit intern a solicitărilor de consiliere	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	-	70%	100%	-	-	100%	-	100%	100%	100%
Nivelul de utilizare a resurselor pentru misiuni ad-hoc	80%	100%	100%	100%	100%	76,80%	100%	-	50%	75,5%	-	-	95%	100%	-	100%	93%
Ponderele misiunilor de audit intern realizate în termenele stabilite	100%	75%	100%	70%	75%	0,40%	100%	100%	60%	100%	100%	-	75%	100%	100%	76%	75%
Nivelul de utilizare a resurselor pentru activitatea directă de audit	80%	90%	100%	100%	57%	93%	50%	50%	80%	84,3%	75%	-	90%	85%	60%	88%	67%
Nivelul de satisfacție al unităților auditate pentru serviciile de audit oferite	90%	50%	89%	100%	-	-	-	96%	4,7%	98%	92%	-	100%	88%	94%	86%	99%

Indicatorii de performanță a SAI din cadrul APL II

Indicatori	PMC	PMB	CR Cantemir	CR Căușeni	CR Florești	CR Glodeni	CR Hîncești	CR Sîngerei	CR Ungheni
Entități									
Gradul de realizare a Planului anual	100%	95%	95%	100%	100%	100%	-	100%	100%
Nivelul de satisfacere de către subdiviziunea de audit intern a solicitărilor de consiliere	100%	90%	100%	100%	-	100%	-	100%	100%
Nivelul de utilizare a resurselor pentru misiuni ad-hoc	144%	-	120%/100%	-	-	100%	-	-	90%
Ponderele misiunilor de audit intern realizate în termenele stabilite	90%	90%	100%/120%	100%	100%	100%	-	100%	100%
Nivelul de utilizare a resurselor pentru activitatea directă de audit	78%	80%	20%/100%	90%	85,4%	100%	-	51%	80%
Nivelul de satisfacție al unităților auditate pentru serviciile de audit oferite	95,9%	90%	95%	95%	4,7%	100%	-	99%	100%

Indicatorii de performanță a SAI din cadrul altor EP

Indicatori	AEE	Ag. Moldova	SV	SFS	STI al MAI	AAUJ	AIPA	ANOEM	ANP	ANTA	ARM	IGP	IGPF	IPM	Serviciul 112
Entități															
Gradul de realizare a Planului anual	100%	-	86%	98%	95%	80%	100%	100%	21%	100%	70%	100%	85%	85%	50%
Nivelul de satisfacere de către subdiviziunea de audit intern a solicitărilor de consiliere	-	-	-	100%	29%	-	98%	100%	40%	-	-	100%	75%	100%	20%
Nivelul de utilizare a resurselor pentru misiuni ad-hoc	-	-	100 %	177%	-	100%	100%	-	100%	10%	80%	40%	60%	-	-
Ponderele misiunilor de audit intern realizate în termenele stabilite	100%	-	-	100%	95%	80%	100%	50%	75%	100%	70%	60%	75%	100%	10%
Nivelul de utilizare a resurselor pentru activitatea directă de audit	50%	-	85%	80,36%	-	100%	96%	87%	80%	95%	50%	90%	95%	92%	50%
Nivelul de satisfacție al unităților auditate pentru serviciile de audit oferite	90%	-	93%	90,12%	91,6%	85%	95%	88,7%	-	-	70%	-	87%	100%	100%

Indicatorii de performanță a SAI din cadrul Universității / IMSP

Indicatori Entități	AMTAP	USM	USMF N. Testemițanu	IMSP SCTO	IMSP Institutul Oncologic	IMSP CRDM	IMSP IMC	IMSP Institutul de Ftizio- pneumologie	IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie	IMSP V. Ignatenco	IMSP SC Bălți
Gradul de realizare a Planului anual	90%	91%	100%	100%	50%	95,05%	96%	45%	94%	100%	96,8%
Nivelul de satisfacere de către subdiviziunea de audit intern a solicitărilor de consiliere	100%	100%	100%	100%	100%	-	100%	100%	100%	100%	95,4%
Nivelul de utilizare a resurselor pentru misiuni ad-hoc	150%	-	în perioada raportată timpul alocat misiunilor ad-hoc a fost utilizat pentru misiuni de asigurare	100%	-	70%	70%	44,6%	100%	100%	86,7%
Ponderele misiunilor de audit intern realizate în termenele stabilite	67%	3,5 ori mai mult	100%	100%	-	100%	100%	48%	100%	85%	91,89%
Nivelul de utilizare a resurselor pentru activitatea directă de audit	55%	55%	100%	100%	20%	75,72%	76%	72%	74,8%	100%	98,2%
Nivelul de satisfacție al unităților auditate pentru serviciile de audit oferite	100%	100%	98%	99%	-	94%	95%	-	95%	95%	98%